

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-11-04

Diarienummer:
KSN-2024-02773

Handläggare:
Anton Berg, Maria Ahrgren

Yttrande över granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

1. **att** avge yttrande till kommunrevisionen i enlighet med ärendets bilaga 1.

Ärendet

Kommunrevisionen har överlämnat en granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning, bilaga 3, till kommunstyrelsen för yttrande senast den 31 december 2024.

Kommunstyrelsen är en av de nämnder vars arbete har granskats. Kommunrevisionen finner att kommunstyrelsen i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning. Som en del i sin granskning har kommunrevisionen framfört ett antal rekommendationer som riktar sig till kommunstyrelsen.

Sammantaget gör kommunledningskontoret bedömningen att granskningens fynd och rekommendationer ger relevant underlag för ordinarie utvecklingsarbete av styrning och processer. För vissa delar av rekommendationerna bedöms det emellertid finnas befintligt arbete som svarar mot rekommendationerna och för vissa delar bedöms rekommendationerna inte vara ändamålsenliga eller motiverade.

Förslaget till yttrande över granskningen i ärendets bilaga 1 har strukturerats utifrån de rekommendationer som kommunrevisionen riktat till kommunstyrelsen och till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Kommunrevisionen har genomfört en granskning av hur nämnder och styrelser i Uppsala kommunkoncern arbetar för att säkerställa ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, samtliga nämnder exklusive namngivningsnämnden, överförmyndarnämnden och valnämnden, samt Uppsala stadshus AB, Uppsala kommun arenor och fastigheter AB, Uppsalahem AB och Uppsala vatten och avfall AB. Granskningen återfinns i sin helhet i ärendets bilaga 3.

En utgångspunkt för granskningen har varit att granska kommunkoncernens ordinarie styrprocesser för att dels säkerställa en effektiv integrering av Agenda 2030 och de globala målen, dels att granska hur kommunfullmäktiges viljeinriktning om att bidra till de globala målen genomförande säkerställs. Granskningen har utifrån detta särskilt belyst frågor som rör ansvars- och rollfördelning i kommunkoncernen, integrering i verksamhetsplanering och omhändertagande av målen i nämnder och styrelser, analys av vilka områden som är väsentliga att arbeta med för att uppfylla Agenda 2030 samt om uppföljning, utvärdering och kontroll av Agenda 2030-arbetet sker systematiskt.

Revisionens samlade bedömning är att kommunstyrelsen och de granskade nämnderna i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning. För de granskade bolagen görs samma bedömning för Uppsala Stadshus AB, Uppsala kommun arenor och fastigheter AB och Uppsalahem AB. Vad gäller Uppsala vatten och avfall AB görs bedömningen att bolaget har säkerställt sådana processer.

Utifrån granskningen lämnar kommunrevisionen flera rekommendationer till granskade nämnder och styrelser. Av dessa riktas fyra direkt till kommunstyrelsen och ytterligare två till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder.

De rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen är:

- Verka för att tydliggöra nämndernas ansvar och uppdrag inom området genom förtydligande i reglementen.
- Genomföra en översyn av styrande dokument inom området, bland andra Policy för hållbar utveckling, i syfte att säkerställa att det inte förekommer målkonflikter mellan direktiv.
- Verka för att tydliggöra kravställen avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.
- Verka för att tydliggöra hur program och handlingsplaner som berör bolagskoncernens verksamheter ska följas upp och i vilken omfattning.

De rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder är:

- Förtydliga kopplingen mellan mål respektive aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten.

I förslaget till yttrande, bilaga 1, föreslås kommunstyrelsen lämna sina svar kopplat till de rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen samt de rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder.

Sammanfattningsvis gör kommunledningskontoret en övergripande bedömning att flera av rekommendationerna ger relevant underlag till fortsatt utveckling av ordinarie processer för styrning, ledning och uppföljning. För dessa delar kommer kommunledningskontoret att omhänderta granskningens rekommendationer.

I vissa delar gör kommunledningskontoret bedömningen att det redan finns pågående arbete som går i linje med rekommendationerna, vilket redogörs för i yttrandet. Dessa delar bedöms därför inte behöva ett särskilt omhändertagande.

För rekommendationen att förändra *reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun* bedömer emellertid kommunledningskontoret att åtgärden inte är ändamålsenlig. Detta följer dels utifrån hur Agenda 2030 beskriver kraven på ett holistiskt och integrerat arbete för att nå måluppfyllelse, och dels reglementets syfte att tydliggöra ansvarsfördelning för de obligatoriska uppgifter som getts kommunen via lagstiftning eller uppgifter som delegerats från fullmäktige. Kommunledningskontoret bedömer att det är svårt att särskilja och tydliggöra skarpa gränser mellan nämndernas arbete med de globala målen utifrån den typ av styrning som reglementet utgör. Samtidigt delar kommunledningskontoret i viss mån bedömningen att det finns behov av att tydliggöra hur nämnderna och bolagen bidrar till de globala målen uppfyllelse, men att detta bättre kan tillgodoses genom andra insatser än genom utökad styrning.

För rekommendationerna att tydliggöra kravställan på nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och förtydligande av koppling mellan mål och aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen är kommunledningskontorets bedömning att det inte är helt ändamålsenligt eller effektivt att öka de administrativa kraven på nämnderna. Att utöka de administrativa kraven behöver ske balanserat och motiveras genom en tydlig kvalitetsförbättring, vilket enbart utökade krav på matchning inte nödvändigtvis bedöms ge. Däremot bedöms de bakomliggande observationerna och problemformuleringen ge relevant underlag för den kontinuerliga utvecklingen och förbättringen av verksamhetsplaneringsprocessen.

Ekonomiska konsekvenser

Att avge yttrandet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 4 november 2024
- Bilaga 1, yttrande över kommunrevisionens granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning
- Bilaga 2, kommunrevisionens missiv
- Bilaga 3, Kommunrevisionens granskningsrapport

Kommunledningskontoret

Ingela Hagström
Tillförordnad stadsdirektör

Ola Hägglund
Ekonomidirektör och
biträdande stadsdirektör

Kommunstyrelsen
YttrandeHandläggare:
Anton BergKommunrevisionen Uppsala kommun
kommunrevisionen@ uppsala.se
mikael.lind@kpmg.se
hannah.klarkner@kpmg.se
Dnr: KRN-2024-00016

Yttrande till kommunrevisionen avseende granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning

Kommunstyrelsen har mottagit ovan rubricerade granskning för yttrande senast den 31 december 2024.

Kommunstyrelsen yttrar sig över de av kommunrevisionens rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen nedan. Yttrandet delas upp i yttrande över de rekommendationer som riktas enbart till kommunstyrelsen respektive de rekommendationer som riktas till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder.

Rekommendationer riktade till kommunstyrelsen

Verka för att tydliggöra nämndernas ansvar och uppdrag inom området genom förtydligande i reglementen

Kommunstyrelsen delar inte revisionens uppfattning avseende att en fördelning av nämndernas ansvar och uppdrag i förhållande till Agenda 2030 och de globala målen i kommunens reglemente skulle vara ändamålsenligt.

Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun (fortsättningsvis reglementet) är ett organiserande styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige. Syftet med reglementet är tvådelat där den ena delen handlar om att fördela ansvaret för de obligatoriska uppgifter som getts kommunen via lagstiftning samt övriga uppgifter som kommunfullmäktige beslutat om ska delegeras till nämnderna. I huvudsak handlar detta om att tydliggöra vilka lagstadgade uppgifter som respektive nämnd ansvarar för med hänvisning till aktuellt lagrum.

Mot bakgrund av de globala målens innehåll och att det i Agenda 2030 framgår att arbetet med varje mål behöver ske integrerat och samordnat med de andra målen bedöms det som svårt att särskilja och dra ändamålsenliga gränser där enbart en viss nämnd ska utpekas ha ansvar för ett mål eller delmål.

Samtidigt kan kommunstyrelsen instämma i att det finns behov av att på olika sätt tydliggöra hur nämnderna, liksom bolagen, i sitt arbete bidrar till de globala målens uppfyllelse. Detta bedöms emellertid bättre kunna tillgodoses genom kommunikativa insatser än genom att utöka kommunens styrning, i likhet med vad som framkommer i granskningens avsnitt 5.4. av vikten att kommunicera uppföljning relativt Agenda 2030 och hållbarhet på ett samlat sätt.

Genomföra en översyn av styrande dokument inom området, bland andra Policy för hållbar utveckling, i syfte att säkerställa att det inte förekommer målkonflikter mellan direktiv.

Kommunstyrelsen instämmer delvis i rekommendationen och ser att det finns behov av att kontinuerligt se över kommunens styrdokument för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv styrning.

För att åstadkomma en tillräcklig, enhetlig och ändamålsenlig styrning ser kommunstyrelsen emellertid att den befintliga processen för årlig uppföljning av program och handlingsplaner till viss del möter det behov av översyn som granskningen visar på. En väsentlig del i programuppföljningen handlar om att kontinuerligt säkerställa att kommunens aktiverande styrning är relevant och aktuell. Detta inkluderar att se om styrningen fortfarande behövs eller om den bättre tillgodoses på annat sätt. På motsvarande sätt ska framtagandet av nya styrdokument inkludera en genomlysning av angränsande styrning för att klargöra vilken styrning som kan vara relevant att bibehålla och hur styrningen utformas för att skapa störst effekt enligt befintliga rutiner.

Kommunstyrelsen ser också att det är tydligt beskrivet att Mål och budget är det övergripande dokumentet som, vid sidan av lag, ska ges företräde vid eventuell konflikt med andra uppdrag eller program. Att säkerställa att målkonflikter inte förekommer kan och bör också omhändertas på ett ändamålsenligt sätt i den mål- och budgetprocess och för framtagande av andra styrdokument som är etablerad.

Avseende de kommun- och koncerngemensamma normerande styrdokument, så som policyer och riktlinjer beslutade av kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige, konstaterar kommunstyrelsen att det finns möjligheter att ytterligare systematisera uppföljningsarbetet för att säkerställa ändamålsenlig och aktuell styrning. Kommunstyrelsen genomförde en genomlysning av samtliga kommun- och koncerngemensamma policyer och riktlinjer som en del i sin internkontrollplan för 2022, vilket resulterade i att flera dokument föreslogs upphävas eller ses över (beslut i kommunstyrelsen 8 februari 2023, respektive kommunfullmäktige 27 februari 2023). Sådana översyner kommer fortsatt behöva genomföras med viss frekvens. Samtidigt kan behov av översyn även aktualiseras av att de kommunala bolagen från och med 2025 kommer omfattas av nya regler för hållbarhetsredovisning som kan leda till att behov av ny normerande styrning inom hållbarhetsområdet kan komma att uppstå.

Kommunstyrelsen konstaterar att det går att förbättra processen för att ta fram och revidera centrala styrdokument, men att detta i huvudsak består i att implementera

och tydliggöra tillämpning av befintlig styrning för dessa processer i stället för att öka mängden styrsignaler.

Verka för att tydliggöra kravställen avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.

Kommunstyrelsen delar till viss del kommunrevisionens uppfattning om att nämndernas mål och åtgärder skulle kunna kopplas tydligare mot Agenda 2030 och hållbarhetsfrågor för att öka transparensen i hur Uppsala kommun arbetar för att bidra till uppfyllelse av de globala målen lokalt.

Målen i Agenda 2030 är integrerade i kommunfullmäktiges fyra fokusmål som styr den kommunala verksamheten och strävar mot att skapa en gemensam riktning och förändring i hela den kommunala verksamheten. I Mål och budget anges vilka mål i Agenda 2030 som respektive fokusmål bidrar till för att förtydliga kopplingen.

I enlighet med det planeringsdirektiv för Mål och budget 2024 som kommunstyrelsen fastställde i december 2022 har de nationella nyckeltalen för Agenda 2030 som utarbetats av Rådet för kommunal analys (RKA) och Statistiska centralbyrån tydligare inkluderats i Mål och budget och ordinarie uppföljning av nämnder och bolag. Detta för att säkerställa att kommunen bidrar till hållbar utveckling. Bland annat markeras de nyckeltal som är särskilt relevanta för Uppsala med "A2030" i Mål och budget och fördelas i tillämpliga fall ut till berörda nämnder för att inkluderas i verksamhetsplanen. Målsättningen är att vara bland de 25 procent bästa kommunerna i Sverige, alternativt uppvisa en trend som ligger i linje med eller över alla kommuners ovägd medel under den senaste fyraårsperioden avseende för kommunen relevanta indikatorer. Arbetet för att fortsätta stärka kopplingen mot Agenda 2030 och utveckla uppföljningen fortsätter inom ordinarie utvecklingsarbete med mål- och budgetprocessen och med nämndernas verksamhetsplaner, uppföljning och analys.

Samtidigt ser kommunstyrelsen att det är viktigt att balansera de krav som ställs på förvaltningar, och kommunens bolag, i planeringsprocessen. Att ställa utökade administrativa och resursmässiga krav på nämndernas och bolagens planering och uppföljning behöver både bidra till ökad effektivitet och ändamålsenlighet och till att bidra till en ökad kvalitet i omhändertagandet.

Kommunstyrelsen ser sammanfattningsvis att det pågående utvecklingsarbetet bidrar till att möta revisionens rekommendation.

Verka för att tydliggöra hur program och handlingsplaner som berör bolagskoncernens verksamheter ska följas upp och i vilken omfattning.

Kommunstyrelsen instämmer i vikten av att ha en tydlig uppföljning av program och handlingsplaner som leder till att kommunen har ändamålsenlig och effektiv styrning. Processen för den årliga programuppföljningen utvecklas kontinuerligt och kommunstyrelsen ser att kommunrevisionens rekommendationer och observationer ger ett relevant underlag att omhänderta i det ordinarie utvecklingsarbetet.

Rekommendationer riktade till kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder

Förtydliga kopplingen mellan mål respektive aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen.

Kommunstyrelsen lämnar avseende denna rekommendation samma svar som lämnades ovan avseende rekommendationen att kommunstyrelsen ska verka för att tydliggöra kravställan avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.

Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten

Kommunstyrelsen lämnar dels samma svar som i ovanstående rekommendationer som avser att öka kravställan på nämnderna i arbetet med verksamhetsplaneringen.

Samtidigt ser kommunstyrelsen en risk och potentiell motstridighet i revisionens rekommendation i relation till rekommendationen om att säkerställa att styrning och direktiv inte står i konflikt till varandra. Även om det är önskvärt och positivt att tydliggöra vilka mål och delmål som är relevanta för respektive verksamhet genom exempelvis en väsentlighetsanalys, så kan ett decentraliserat arbete med detta som utgångspunkt potentiellt leda till målkonflikter gentemot de uppdrag som kommunfullmäktige lämnar till nämnder eller gentemot de mål och åtgärder som tagits fram i gemensamma program och handlingsplaner.

För att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv organisation och planeringsprocess ser kommunstyrelsen att pågående utvecklingsarbete med att exempelvis identifiera relevanta nyckeltal för hållbar utveckling i planering, analys och uppföljning kan skapa större genomslag.

Därtill ser kommunstyrelsen att det nya regelverket för bolagens hållbarhetsrapportering, CSRD, också bygger på att genomföra väsentlighetsanalyser för att identifiera väsentliga och relevanta hållbarhetsfrågor. Givet att denna process kommer behöva utvecklas för de kommunala bolagen ser kommunstyrelsen en potential i att särskilt relevanta delar i bolagens implementering av CSRD på sikt kan komma att utveckla arbetet med riskanalys och väsentlighetsanalys även för förvaltningsorganisationen. Mot bakgrund av detta ser kommunstyrelsen att det kan finnas vinster i att på kort sikt inte gå vidare med rekommendationen, utan fortsätta det utvecklingsarbete som är påbörjat, för att invänta utvecklingen relativt de nya regelverken för hållbarhetsrapportering som gäller för bolagen.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

John Hammar
Sekreterare

Kommunrevisionen / Lekmannarevisorerna
Missivbrev

Mottagare:

Kommunstyrelsen
Gatu- och samhällsmiljönämnden
Idrotts- och fritidsnämnden
Kulturnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Arbetsmarknadsnämnden
Äldrenämnden
Omsorgsnämnden
Socialnämnden
Utbildningsnämnden
Plan- och byggnadsnämnden
Räddningsnämnden
Uppsala Stadshus AB
Uppsalahem AB
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB
Uppsala Vatten och Avfall AB, för kännedom
Kommunfullmäktige, för kännedom

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning

Vi som förtroendevalda revisorer i Uppsala kommun har genomfört en samordnad granskning av kommunkoncernens styrning, ledning och uppföljning i relation till Agenda 2030. I vår granskning har vi haft stöd av KPMG.

Bakgrunden till vår granskning är att samtliga hållbarhetsdimensioner spelar en allt större och väsentlig roll inom den kommunala sektorns olika verksamhetsområden, och i princip samtliga mål i agendan har direkt eller indirekt koppling till kommunernas verksamhet. Kommunernas arbete är därmed väsentligt för att uppnå såväl nationella som globala hållbarhetsmål. Utan arbete på kommunal nivå finns risk att agendan ej förankras i praktiken. Granskningen har därmed syftat till att bedöma om kommunkoncernen säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i styrning, ledning och uppföljning.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen och granskade nämnder i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

Vad gäller granskade bolag är vår bedömning att Uppsala Vatten och Avfall AB har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning medan resterande granskade bolag i allt väsentligt säkerställt motsvarande.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att det för såväl styrelser som nämnder finns processer som säkerställer en styrning som underbygger fullmäktiges fokusmål med koppling till Agenda 2030. Dock visar granskningen på utvecklingsområden såsom att stärka kravställan på nämnder och bolag i det avseende att förtydliga vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten, upprättande av väsentlighetsanalyser samt en översyn av den dokumentation som finns på området. Detta för att säkerställa att det ej förekommer målkonflikter. Vi understryker även vikten av att säkerställa att uppföljning inom området sker på ett enhetligt sätt inom såväl kommunen som bolagskoncernen.

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *kommunstyrelsen*:

- Verka för att tydliggöra nämndernas ansvar och uppdrag inom området genom förtydligande i reglementen.
- Genomföra en översyn av styrande dokument inom området, bland andra *Policy för hållbar utveckling*, i syfte att säkerställa att det inte förekommer målkonflikter mellan direktiv.
- Verka för att tydliggöra kravställan avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.
- Verka för att tydliggöra hur program och handlingsplaner som berör bolagskoncernens verksamheter ska följas upp och i vilken omfattning.

Vi lämnar även följande rekommendationer till *kommunstyrelsen och granskade nämnder*:

- Förtydliga kopplingen mellan mål respektive aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten.

Vidare rekommenderar vi *idrotts- och fritidsnämnden* att:

- Initiera att roll- och ansvarsfördelning i samverkan med andra parter tydliggörs vad gäller att säkerställa interna hållbara beställningar.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar avseende granskade bolag rekommenderar vi *Uppsala Stadshus AB* att:

- Fortsätta arbetet med att utveckla en systematisk uppföljning av bolagskoncernens arbete avseende Agenda 2030 i enlighet med CSRD.

Därtill rekommenderar vi *Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB* att:

- Tydliggöra koppling till mål- och delmål i Agenda 2030 med bolagsmålen som framgår av affärsplan.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för det egna bolaget.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och rekommendationer från kommunstyrelsen, granskade nämnder och granskade bolag, **senast 2024-12-31**, till kommunrevisionen@uppsala.se samt till de sakkunniga biträdena mikael.lind@kpmg.se och hannah.klarkner@kpmg.se.

För kommunrevisionen / Lekmannarevisorerna

Berit Danielsson
Ordförande

Kajsa Wejryd
Vice ordförande

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning

Rapport

Uppsala kommunkoncern

KPMG AB

2024-09-20

Antal sidor: 48 inklusive bilagor

Antal bilagor:3

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
1.1	Rekommendationer kommunstyrelsen och granskade nämnder	4
1.2	Rekommendationer granskade bolag	4
2	Bakgrund	6
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	6
2.2	Revisionskriterier	7
2.3	Metod	8
3	FN:s globala mål och Agenda 2030	10
3.1	Hållbarhetsdimensioner	10
3.2	Nationella miljömål	10
4	Resultat av granskningen	11
4.1	Uppsala kommuns organisation	11
4.2	Koncernövergripande styrning avseende Agenda 2030	12
5	Granskningsiakttagelser - kommunstyrelsen och nämnder	19
5.1	Organisation och personella resurser avseende hållbarhet och Agenda 2030	19
5.2	Styrelse- och nämndspecifik styrning avseende Agenda 2030	19
5.3	Uppföljning, utvärdering och kontroll av kommunens arbete med Agenda 2030	27
5.4	Bedömning	33
6	Samlad bedömning och rekommendationer – kommunstyrelsen och granskade nämnder	34
7	Granskningsiakttagelser – kommunala bolag	35
7.1	Organisation och personella resurser avseende hållbarhet och Agenda 2030	35
7.2	Bolagsspecifik styrning avseende Agenda 2030	35
7.3	Uppföljning, utvärdering och kontroll av bolagens arbete med Agenda 2030	40
8	Samlad bedömning och rekommendationer – granskade kommunala bolag	44
9	Bilagor	46
9.1	Bilaga A – Dokumentförteckning	46
9.2	Bilaga B – Respondentförteckning	47
9.3	Bilaga C – Globala målen	48

1 Sammanfattning

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en samordnad granskning av kommunkoncernens styrning, ledning och uppföljning i relation till Agenda 2030. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024. Rubricerad rapport är uppdelad i tre delar varav del 1 beskriver kommunkoncernens övergripande styrning i relation till Agenda 2030 medan del 2 presenterar granskningsresultat för kommunstyrelse och nämnder respektive del 3 som presenterar granskningsresultat för de kommunala bolag som ingått i granskningen.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, granskade nämnder samt bolagsstyrelser har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och granskade nämnder i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

Vad gäller granskade bolag är vår bedömning att Uppsala Vatten och Avfall AB har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning medan resterande granskade bolag i allt väsentligt säkerställt motsvarande.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att det för såväl styrelser som nämnder finns processer som säkerställer en styrning som underbygger fullmäktiges fokusmål med koppling till Agenda 2030. Dock visar granskningen på utvecklingsområden såsom att stärka kravställen på nämnder och bolag i det avseende att förtydliga vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten, upprättande av väsentlighetsanalyser samt en översyn av den dokumentation som finns på området. Detta för att säkerställa att det ej förekommer målkonflikter. Vi understryker även vikten av att säkerställa att uppföljning inom området sker på ett enhetligt sätt inom såväl kommunen som bolagskoncernen.

I det följande redovisas samlad bedömning av revisionsfråga per revisionsobjekt.

Finns det en tydlig ansvars- och rollfördelning avseende kommunkoncernens arbete med Agenda 2030?	
Kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder	I allt väsentligt
Samtliga granskade bolag	I allt väsentligt
Har kommunstyrelsen, granskade nämnder och bolagsstyrelser integrerat de globala målen och hållbarhetsdimensionerna i verksamhetsplaneringen?	
Kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder	I allt väsentligt

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	I allt väsentligt
Uppsala Vatten och Avfall AB	Ja
Har det upprättats styrelse- och nämndspecifika hållbarhetsmål samt verksamhetsspecifika aktiviteter och åtgärder i syfte att bidra till kommunens övergripande viljeinriktning?	
Kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder	Hållbarhetsmål: Nej Verksamhetsaktiviteter: Ja
Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	Hållbarhetsmål: Delvis Verksamhetsaktiviteter: Ja
Uppsala Vatten och Avfall AB	Hållbarhetsmål: Ja Verksamhetsaktiviteter: Ja
Genomförs analyser som stöd för verksamhetsplaneringen för att identifiera områden som behöver arbetas med för att bidra till att uppfylla Agenda 2030?	
Kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder	Nej, dock genomförs analys på övergripande nivå
Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	Nej
Uppsala Vatten och Avfall AB	Ja
Finns en systematisk uppföljning, utvärdering och kontroll av nämnder och styrelsers arbete med Agenda 2030?	
Kommunstyrelsen	I allt väsentligt
Samtliga granskade nämnder	Delvis
Samtliga granskade bolag	I allt väsentligt

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

1.1 Rekommendationer kommunstyrelsen och granskade nämnder

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar avseende kommunstyrelsen och granskade nämnder rekommenderar vi *kommunstyrelsen* att:

- Verka för att tydliggöra nämndernas ansvar och uppdrag inom området genom förtydligande i reglementen.
- Genomföra en översyn av styrande dokument inom området, bland andra *Policy för hållbar utveckling*, i syfte att säkerställa att det inte förekommer målkonflikter mellan direktiv.
- Verka för att tydliggöra kravställan avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.
- Verka för att tydliggöra hur program och handlingsplaner som berör bolagskoncernens verksamheter ska följas upp och i vilken omfattning.

Därtill rekommenderar vi *kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder* att:

- Förtydliga kopplingen mellan mål respektive aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten.

Vidare rekommenderar vi *idrotts- och fritidsnämnden* att:

- Initiera att roll- och ansvarsfördelning i samverkan med andra parter tydliggörs vad gäller att säkerställa interna hållbara beställningar.

1.2 Rekommendationer granskade bolag

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar avseende granskade bolag rekommenderar vi *Uppsala Stadshus AB* att:

- Fortsätta arbetet med att utveckla en systematisk uppföljning av bolagskoncernens arbete avseende Agenda 2030 i enlighet med CSRD.

Därtill rekommenderar vi *Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB* att:

- Tydliggöra koppling till mål- och delmål i Agenda 2030 med bolagsmålen som framgår av affärsplan.

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för det egna bolaget.

2 Bakgrund

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en samordnad granskning av kommunkoncernens styrning, ledning och uppföljning i relation till Agenda 2030. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

I september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en utvecklingsplan med 17 globala mål som bland annat syftar till att säkerställa likvärdig vård och skolgång, främja jämställdhet och jämlikhet, utrota fattigdom och hunger samt säkerställa en god ekologisk miljö. Agendan utgörs av tre hållbarhetsdimensioner: social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Samtliga dimensioner spelar en allt större och väsentlig roll inom den kommunala sektorns olika verksamhetsområden, och i princip samtliga mål i agendan har direkt eller indirekt koppling till kommunernas verksamhet.

Regeringsformen (1 kap. 2 §) anger även att det allmänna, och därmed kommunerna, ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Kommunernas arbete är därmed väsentligt för att uppnå såväl nationella som globala hållbarhetsmål. Utan arbete på kommunal nivå finns risk att agendan ej förankras i praktiken.

I Uppsala kommuns *Mål och budget 2024 med plan för 2025–2026* fastställs fyra gemensamma fokusområden med mål för kommunkoncernen: Ekonomin, Jobben, Klimatet och Tryggheten varav flera av målen har koppling till de globala målen i Agenda 2030. Revisorerna i Uppsala kommun har i sin risk- och väsentlighetsanalys för 2024 bedömt att det är angeläget att granska huruvida det finns effektiva processer att integrera Agenda 2030 i kommunkoncernens ordinarie styrprocesser i enlighet med kommunfullmäktiges viljeinriktning.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen, granskade nämnder samt bolagsstyrelser har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Finns det en tydlig ansvars- och rollfördelning avseende kommunkoncernens arbete med Agenda 2030?
- Har kommunstyrelsen, granskade nämnder och bolagsstyrelser integrerat de globala målen och hållbarhetsdimensionerna i verksamhetsplaneringen?
- Har det upprättats styrelse- och nämndspecifika hållbarhetsmål samt verksamhetsspecifika aktiviteter och åtgärder i syfte att bidra till kommunens övergripande viljeinriktning?
- Genomförs analyser som stöd för verksamhetsplaneringen för att identifiera områden som behöver arbetas med för att bidra till att uppfylla Agenda 2030?

- Finns en systematisk uppföljning, utvärdering och kontroll av nämnder och styrelsers arbete med Agenda 2030?

2.1.1 Avgränsning

Granskningen har avgränsats till verksamhetsår 2024, men tillämpbara beslut och eventuella åtgärder som fattats under verksamhetsår 2023 har även varit aktuella för granskningen.

Granskningen har omfattat kommunkoncernens övergripande styrning av hållbarhetsarbetet och integrering av Agenda 2030 i ordinarie styrprocesser.

Revisionsobjekt i granskningen har varit kommunstyrelsen utifrån styrelsens samordningsansvar och uppsiktsplikt samt följande nämnder:

- Arbetsmarknadsnämnden.
- Gatu- och samhällsmiljönämnden.
- Idrotts- och fritidsnämnden.
- Kulturnämnden.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Omsorgsnämnden.
- Plan- och byggnadsnämnden.
- Socialnämnden.
- Utbildningsnämnden.
- Äldrenämnden.
- Räddningsnämnden.

Inom ramen för samordnad revision har även följande kommunala bolag ingått i granskningen:

- Uppsala Stadshus AB.
- Uppsala kommun arenor och fastigheter AB.
- Uppsalahem AB.
- Uppsala Vatten och Avfall AB.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Regeringsformen (1 kap. 2 §) - anger att det allmänna, och därmed kommunerna, ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. I detta ingår även att det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden, att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas tillvara. Utöver detta stipulerar även 1 kap. 2 § att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.
- Kommunallagen (2017:725), kap 6. 1 §, 6 § - anger att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över

övriga nämnders verksamhet. Fastslås även att nämnderna var och en ska inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

- FN:s Agenda 2030 (2015-09) - Utvecklingsplan med 17 universella mål och 169 delmål, som ska bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling till och med år 2030. Agendan utgörs av tre hållbarhetsdimensioner: ekonomisk hållbarhet, miljömässig/ekologisk hållbarhet och social hållbarhet.
- Kommunfullmäktiges *Mål och budget 2024 med plan för 2025 – 2026* (KF 2023-11-06).
- Reglementen för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun (KF 2023-11-06).
- Ägardirektiv, resultatkrav och investeringsnivåer för Uppsala Stadshus AB och dotterbolagen i stadshuskoncernen (KF 2023-11-06).
- Policy för hållbar utveckling (KF 2017-03-27).

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer med berörda tjänstepersoner och förtroendevalda samt protokollsgranskning. Nedan följer en sammanfattning av metoden, inklusive information om bedömningsnivåer och kvalitetssäkring av rapporten.

2.3.1 Dokumentstudier och protokollgranskning

Ett antal dokument har granskats och analyserats såsom styrande dokument i form av vision, mål- och budget, styrmodell, reglementen, program och planer med koppling till hållbarhetsdimensionerna samt verksamhetsplaner för 2024 och uppföljningsdokument från 2023. Dokumentgranskningen har i huvudsak avsett dokument som är aktuella för granskningsåret 2024. Dokument från tidigare år har inkluderats i den mån det har varit nödvändigt för att ge en bakgrund till området. En sammanställd dokumentförteckning återfinns i kapitel 9 – bilaga A. Verksamhetsspecifik dokumentation återfinns i respektive avsnitt i rapporten.

Protokollgranskningen har avsett perioden augusti 2023 – augusti 2024. En översiktlig genomgång av samtliga av kommunstyrelsens, granskade nämnder och bolagsstyrelsers protokoll under denna period har genomförts. Syftet med protokollsgranskningen har varit att undersöka huruvida uppföljning av Agenda 2030 skett och i vilken omfattning.

2.3.2 Intervjuer

Inom ramen för granskningen har intervjuer genomförts med syfte att dels verifiera det som framgår av mottagen dokumentation, dels för att undersöka funktionernas bild av

Uppsala kommunkoncern

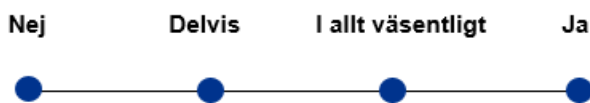
Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

kommunkoncernens arbete med Agenda 2030. Totalt har 29 personer intervjuats inom ramen för granskningen. En sammanställd respondentförteckning återfinns i kapitel 9 – bilaga B.

2.3.3 Bedömningsnivåer

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Figur 1: bedömningsnivåer.

2.3.4 Kvalitetssäkring och faktakontroll

Kvalitetssäkring av granskningen och rubricerad revisionsrapport har skett enligt KPMG:s gängse rutin. Kundansvarig har ansvarat för den interna kvalitetssäkringen av rapporten.

De funktioner som intervjuats i granskningen har givits möjlighet att faktakontrollera rapporten i syfte att verifiera dess uppgifter.

3 FN:s globala mål och Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en utvecklingsplan med 17 universella mål och 169 delmål som ska bidra till socialt, ekonomiskt och ekologisk/miljömässigt hållbar utveckling till och med år 2030. Kommunerna har genom sina lagstadgade grunduppdrag tydliga uppdrag att forma ett hållbart samhälle och är även drivande i det svenska hållbarhetsarbetet¹.

3.1 Hållbarhetsdimensioner

Agenda 2030 utgörs av tre hållbarhetsdimensioner: ekonomisk hållbarhet, ekologisk /miljömässig hållbarhet och social hållbarhet. De tre hållbarhetsdimensionerna är beroende av varandra, och för att uppnå de globala målen i Agenda 2030 krävs ett arbete med samtliga dimensioner.

Den ekologiska hållbarheten avser jordens ekosystem och de naturresurser som krävs för att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov. Den ekologiska hållbarheten möjliggör de andra dimensionernas förverkligande.

Ekonomisk hållbarhet avser de långsiktiga ekonomiska aspekterna och drivkrafterna som krävs för att säkerställa att det ekonomiska systemet och tillväxten inte står i vägen för resterande hållbarhetsdimensioner. Ekonomisk hållbarhet avser även att hitta arbetssätt som är rättvisa och resurseffektiva.

Social hållbarhet avser de aspekter och faktorer som krävs för att säkerställa individens behov och välbefinnande. Kommunerna har en central roll i att främja social hållbarhet genom främjande av välfärd, säkerställa arbetstillfällen och på så sätt bidra till ökad sysselsättning samt förebygga utsatthet. Jämställdhet, jämlikhet, likabehandling och delaktighet förknippas med social hållbarhet.

3.2 Nationella miljömål

Riksdagen antog 1999 Sveriges miljömålssystem. Miljömålssystemet är uppbyggt utifrån tre nivåer:

- Generationsmålet "att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är utlösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."
- 16 miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.
- Etappmål som beskriver en önskad omställning i samhället.

Miljömålssystemet utgör en viktig byggsten för att bidra till genomförandet av den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Miljömålen tar likt Agenda 2030 sikte på 2030. Vissa av etappmålen har däremot en längre horisont än så för uppföljning.

¹ Se kapitel 9 – bilaga C för en beskrivning av de globala målen

4 Resultat av granskningen

Granskningens resultat presenteras i följande tre delar:

Del 1 / kapitel 4: Sammanfattande del som beskriver kommunkoncernens organisation inom området samt övergripande styrning och ledning avseende Agenda 2030.

Del 2 / kapitel 5-6: Iakttagelser hänförliga till kommunstyrelsen och granskade nämnder

Del 3 / kapitel 7-8: Iakttagelser hänförliga till granskade kommunala bolag.

4.1 Uppsala kommuns organisation

Uppsala kommunkoncern består av kommunfullmäktige, kommunstyrelse, 14 politiska nämnder samt 13 kommunala bolag. Underställt styrelsen och de nämnder som ingår i denna granskning finns en förvaltning knuten som ansvarar för att genomföra de beslut som nämnderna fattar. I vissa fall stödjer en och samma förvaltning flera nämnder vilket beskrivs enligt nedan:

- Stadsbyggnadsförvaltningen stödjer kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden samt plan- och byggnadsnämnden.
- Kommunledningskontoret stödjer kommunstyrelsen och valnämnden.
- Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen stödjer idrotts- och fritidsnämnden samt kulturnämnden.
- Vård- och omsorgsförvaltningen stödjer omsorgsnämnden samt äldrenämnden.
- Arbetsmarknadsförvaltningen stödjer arbetsmarknadsnämnden.
- Miljöförvaltningen stödjer miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Socialförvaltningen stödjer socialnämnden.
- Utbildningsförvaltningen stödjer utbildningsnämnden.
- Brandförsvaret stödjer räddningsnämnden.²

En stor del av Uppsala kommuns verksamhet bedrivs genom kommunala bolag. De helägda bolagen är samlade i en koncern med Uppsala Stadshus AB som moderbolag. Underställt Uppsala stadshus AB finns tolv dotterbolag. Respektive bolag får direktiv för hur verksamheten ska bedrivas från kommunfullmäktige genom ägardirektiv.

Organisation och personella resurser avseende hållbarhet och Agenda 2030 presenteras i kapitel 5 respektive kapitel 7.

² Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

4.2 Koncernövergripande styrning avseende Agenda 2030

I detta kapitel redogörs för den styrning som sker i relation till Agenda 2030, utifrån ett koncernövergripande perspektiv.

4.2.1 Styr- och ledningssystem

Kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutade i november 2023 om *Mål- och budget 2024 med plan för 2025 – 2026*³, där den politiska viljeinriktningen för kommunen kommer till uttryck. Denne utgör grunden för kommunens styrmodell med fyra gemensamma fokusmål som avser hela kommunkoncernen. En omvärldsanalys genomförs årligen och ligger till grund för fokusmålen.

Av mål- och budgetdokumentet framgår att kommunen arbetar utifrån Agenda 2030 och dess globala mål. Det mått/mål som utpekats är att Uppsala kommun ska "vara bland de 25 procent bästa kommunerna i Sverige", alternativt uppvisa en trend som ligger i linje med eller över alla kommuners ovägda medel under den senaste fyraårsperioden avseende för kommunen relevanta indikatorer. Detta i relation till nyckeltalen som Rådet för kommunal analys (RKA) föreslår som stöd för kommunernas genomförande av Agenda 2030. De fyra fokusmålen har ett uttalat fokus på Agenda 2030, hållbarhet och de globala målen enligt nedan:

Fokusmål	Knyts an till följande Agenda 2030-mål
<p>1. <i>Ekonomi</i>: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden</p>	<p>1: ingen fattigdom 3: hälsa och välbefinnande 4: god utbildning för alla 5: jämställdhet 10: minskad ojämlikhet 12: hållbar konsumtion och produktion 16: fredliga och inkluderande samhällen</p>
<p>2. <i>Jobben</i>: Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb</p>	<p>1: ingen fattigdom 2: ingen hunger 5: jämställdhet 6: rent vatten och sanitet 8: anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt 9: hållbar induktion, innovationer och infrastruktur 10: minskad ojämlikhet</p>

³ Beslutad av kommunfullmäktige 2023-11-06

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

	<p>11: hållbara städer och samhällen</p> <p>17: genomförande och globalt partnerskap</p>
<p>3. <i>Klimatet</i>: Uppsala ska leda klimatomställningen</p>	<p>3: hälsa och välbefinnande</p> <p>6: rent vatten och sanitet</p> <p>7: hållbar energi för alla</p> <p>9: hållbar industri, innovationer och infrastruktur</p> <p>12: hållbar konsumtion och produktion</p> <p>13: bekämpa klimatförändringarna</p> <p>14: hav och marina resurser</p> <p>15: ekosystem och ekologisk mångfald</p> <p>17: genomförande och globalt partnerskap</p>
<p>4. <i>Tryggheten</i>: Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor</p>	<p>1: ingen fattigdom</p> <p>3: hälsa och välbefinnande</p> <p>4: god utbildning för alla</p> <p>5: jämställdhet</p> <p>10: minskad ojämlikhet</p> <p>11: hållbara städer och samhällen</p> <p>16: fredliga och inkluderande samhällen</p>

Tillhörande varje fokusmål återfinns ett antal uppdrag som ska genomföras för att uppnå fokusmålen. Respektive uppdrag innehåller en redogörelse av vilka parter som berörs av uppdraget. Uppdragen kan riktas till samtliga nämnder och bolag alternativt utpekade särskilda nämnder och bolag. I samband med beslut om fokusmålen har även kommunfullmäktige beslutat om indikatorer för uppföljning inom respektive fokusmål. För de indikatorer som kopplas an till Agenda 2030 benämns indikatorn med "A2030". Syftet med att följa upp de nationella nyckeltalen för Agenda 2030 är att tillförsäkra att kommunen är på väg mot en hållbar utveckling.

Med avstamp i mål- och budgetdokumentet tas sedan verksamhetsspecifika verksamhetsplaner fram för nämnder respektive affärsplaner för bolagsstyrelser. Den verksamhet som bedrivs utifrån planerna ska sedan mätas och analyseras utifrån indikatorer. Slutligen ska återslag rapportering ske till kommunfullmäktige innehållande uppföljning och analys av uppnådda resultat. Inom ramen för styr- och ledningssystemet finns ett antal styrande program och stödjande handlingsplaner som nämnder och styrelser ska förhålla sig till. Av *Rutin – integrera och genomföra program och handlingsplaner*⁴ framgår att nämnder och bolagsstyrelser ska integreras i ordinarie verksamhets- och affärsplanering.

⁴ Beslutad av avdelningschef kvalitet och planering, 2022-05-10

I samband med att de globala målen beslutades 2015 initierade Uppsala kommun ett arbete att förtydliga kopplingen mellan fokusmål och globala mål. I intervju uppges att arbetet resulterade i en gemensam bild av att Agenda 2030 bör ingå i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

4.2.2 Kommunstyrelsens och granskade nämnders reglementen

I *Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun*⁵ presenteras fördelning av ansvar för obligatoriska uppgifter enligt lagstiftning samt uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till nämnderna. Av reglementet framgår att kommunstyrelsen ansvarar för att leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av bland annat miljö- och klimatfrågor. Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och bolags verksamhet (ledningsfunktion). Vidare ska kommunstyrelsen ha fortlöpande uppsikt över kommunala bolag. Detta innefattar ägardirektiv, regelbundna möten med företagsledningen, vidtagande av nödvändiga åtgärder, svara för kommunens intressen vid bolagsstämmor och årligen pröva om verksamheten som bedrivs är förenlig med det kommunala ändamålet.

Övriga nämnder ansvarar utifrån sina kärnuppdrag för andra områden med bäring på Agenda 2030 exempelvis socialnämndens ansvar för insatser med relevans till hälsa- och sjukvård i enlighet med mål 3 – hälsa och välbefinnande. Däremot återfinns ingen uttalad fördelning av ansvar och befogenheter vad gäller arbetet med Agenda 2030, varken nämnderna emellan eller gentemot fullmäktige.

4.2.3 Ägardirektiv för Uppsala kommuns helägda bolag

I kommunens *Mål- och budget 2024 med plan för 2025-2026* återfinns bolagsspecifika och gemensamma ägardirektiv för de kommunala bolagen. Ägardirektiven beskriver syftet med bolagens verksamhet samt vilka finansiella och verksamhetsmässiga ägardirektiv som ges till bolagen. Respektive bolag ska enligt ägardirektiven tydliggöra i affärsplaner bolagets bidrag till uppfyllelse av kommunfullmäktiges fokusmål och uppdrag som framgår av Mål- och budget, program och handlingsplaner. Det framgår även att de helägda bolagen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges styrdokument, bolagsordning och ägardirektiv.

Ägardirektiven saknar uttalad ansvars- och rollfördelning för arbetet med Agenda 2030, även om flera av dotterbolagens ansvarsområden/verksamhetsområden indirekt har koppling till globala mål inom Agenda 2030. Ägardirektivet för Uppsala Stadshus AB gör gällande att moderbolaget ska ha en central funktion som möjliggör och skapar förutsättningar för dotterbolagen att fokusera på sina kärnverksamheter. I syfte att uppnå detta ska moderbolaget bland annat ansvara för att initiera samarbete i samordnings- eller utvecklingsgrupper inom hållbarhetsfrågor. I det bolagsgemensamma ägardirektivet anges även att bolagen ska följa fastställda

⁵ Beslutad av kommunfullmäktige 2023-11-06

redovisningsprinciper, vilket även omfattar Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).⁶

4.2.4 Policy för hållbar utveckling

Uppsala kommuns *Policy för hållbar utveckling*⁷ gör gällande att kommunen står bakom de globala målen och Agenda 2030. Syftet med policyn är att tydliggöra kommunens arbetssätt för att kommunen ska utvecklas hållbart i linje med de globala målen. Policyn beskriver kommunens förhållningssätt i arbetet med de konkreta steg för att nå resultat på lokal nivå som beskrivs i kommunens mål- och budgetdokument likväl som i andra program och planer. Målet är att kommunen ska vara en vägledande kraft för hållbar utveckling globalt, nationellt, regionalt och lokalt samt att kommunen ska associeras med hållbar utveckling. Policyn avser hela kommunkoncernen och ska verka styrande i planering, budgetering, uppföljning och genomförande av kommunens verksamhet.

I policyn framgår följande styr principer som avser hela kommunkoncernen:

- Åtgärder som ger långsiktiga och strukturella förändringar i social, ekologisk och ekonomisk hållbar riktning ska väljas i första hand.
- Åtgärder ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hänsyn till påverkan utanför kommunens gränser ska vägas in.
- Hållbarhetsarbetet utgår från samverkan i kommunens hela organisation – ett Uppsala - och skapar förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling genom att arbeta tillsammans med invånare, myndigheter, näringsliv och föreningsliv.
- All verksamhetsutveckling ska gynna en hållbar utveckling för Uppsala kommun och dess invånare. Nya lösningar och idéer bejakas genom att arbetet alltid ska ha ett lärandeperspektiv.
- Beslutsunderlag ska belysa och analyseras utifrån hållbarhetsaspekter. I beslutsärenden redogörs för hur hållbarhetsaspekter behandlats i beredningsarbetet.
- Uppsala kommuns mål för hållbar utveckling ska aktivt kommuniceras internt och externt.

Det är ytterst nämnder respektive bolagsstyrelser som ansvarar för att säkerställa att policyn implementeras i ett led att säkerställa att hållbarhetsarbetet systematiskt implementeras i respektive verksamhet. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja nämnder, förvaltningar och bolag i implementeringsarbetet. Kommunstyrelsen ska även följa upp arbetet utifrån policyn årligen i samband med årsredovisning och inom ramen för internkontroll. Enligt lämnade uppgifter finns en uppfattning att policyn inte är särskilt välkänd bland nämnder respektive bolagsstyrelser. I första hand är det

⁶ EU:s direktiv Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD, samt EU-taxonomin, berör ett stort antal kommunala aktiebolag och bolagskoncerner. Regelverken är omfattande och innebär att hållbarhetsinformation integreras i årsredovisningen som även ska granskas av revisorer.

⁷ Beslutad av kommunfullmäktige 2017-03-27

kommunfullmäktiges fokusråd och andra specificerade program och handlingsplaner som styr verksamheterna enligt respondenterna.

4.2.5 Koncernövergripande program och planer inom området

Utöver den övergripande styrningen som sker via *Mål- och budget 2024 med plan för 2025 – 2026* beslutar även kommunfullmäktige respektive kommunstyrelsen om specifika dokument och direktiv med koppling till de tre hållbarhetsdimensionerna som gäller för hela kommunkoncernen. Inom ramen för granskningen har vi mottagit flertalet program och handlingsplaner som har direkt eller indirekt koppling till såväl Agenda 2030 som de tre hållbarhetsdimensionerna. Ett urval av dessa styrande dokument presenteras översiktligt i detta avsnitt.

4.2.5.1 Ekologisk hållbarhet

Kommunfullmäktige respektive kommunstyrelsen har beslutat om ett antal styrande och stödjande dokument avseende ekologisk hållbarhet, bland annat ett *Miljö- och klimatprogram*⁸ som syftar till att beskriva kommunens strategiska miljö- och klimatarbete och mål för detta arbete. Av programmet framgår en övergripande vision att Uppsala kommun ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt 2050. Kommunstyrelsen är ansvarig för programmets genomförande, samordning, uppföljning och spridning medan samtliga nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att integrera arbetet i sina verksamheter, bidra till samordning, uppföljning och måluppfyllelse. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen.

Programmet innehåller tre övergripande mål:

- giffri miljö 2030
- klimatneutralt Uppsala 2030
- klimatanpassat Uppsala

Tillhörande miljö- och klimatprogrammet finns en handlingsplan⁹ vars syfte är att ge en samlad bild av vilka åtgärder som är planerade kopplat till respektive övergripande mål och etappmål. Åtgärderna ska även bidra till att nämnder och bolagsstyrelser ska kunna identifiera sina delar av ett programområde och integrera det i sin verksamhets-/affärsplanering.

Vidare finns ett *Energiprogram 2050*¹⁰ som beskriver kommunens vision för den långsiktiga utvecklingen av energisystemet i Uppsala. Energiprogrammet ska således bidra till kommunens mål i enlighet med miljö- och klimatprogrammet samt bidra till att åstadkomma ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart energisystem.

Programmet innehåller sex genomförandestrategier:

- alla har ett ansvar och en roll i att skapa ett klimatpositivt Uppsala

⁸ Beslutad av kommunfullmäktige 2022-05-30

⁹ Beslutad av kommunstyrelsen 2022-05-30

¹⁰ Beslutad av kommunfullmäktige 2018-05-28 § 109

- forskning, innovation och näringslivsutveckling hjälper Uppsala hitta vägen framåt
- områdesplanering- och utveckling som främjar nya lösningar
- samhällsplanering för energiförsörjning av transportsystemet
- samordnad utveckling av lokal energiproduktion och klimatpositiv infrastruktur
- uppföljning och utveckling genom modellering och klimatfärdplaner.

Energiprogrammet följs upp i sin helhet vart fjärde år, medan insatserna översiktligt följs upp årligen liksom övriga politiskt antagna program.

Kommunens avfallsplan¹¹ med tillhörande handlingsplan för avfall¹² syftar till att ska underlätta för kommunen att uppnå nationella miljökvalitetsmål samt Agenda 2030. Här beskrivs att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är grundläggande för att resurserna på jorden ska räcka till alla. Avfallshanteringen berör samtliga mål på ett eller annat sätt enligt planen, men det tydligast framträdande Agenda 2030 målen är mål 7, 9, 11, 12 och 13.

4.2.5.2 Social hållbarhet

Exempel på styrande och stödjande dokument inom social hållbarhet är kommunens *Program för bostadsförsörjning*¹³ som riktas till alla nämnder och bolagsstyrelser. Programmet anger kommunens mål för bostadsförsörjningen och utgör en gemensam utgångspunkt för prioritering och planering av kommunkoncernens insatser. I programmet refereras till FN:s globala hållbarhetsmål, i synnerhet mål 11 som berör hållbara städer och samhällen. Därtill har kommunfullmäktige beslutat om *Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete*¹⁴ respektive *Program för äldrevänlig kommun*¹⁵. Det förstnämnda syftar till att utveckla kommunens arbete inom trygghet, och skapa förutsättningar för att bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete på området. I programmet återfinns hänvisning till mål 5, 11 och 16 i Agenda 2030. Därtill framgår att uppföljning av programmet ska ske i bemärkelsen hur väl programmet möter Agenda 2030. Vad gäller programmet för äldrevänlig kommun understryks jämlikhet och delaktighet för att värna om de äldres inflytande vid vård eller andra insatser. I samband med detta hänvisas till fattigdomsbekämpning och globalt mål 11 avseende "allas lika rättigheter".

4.2.5.3 Ekonomisk hållbarhet

Vi har inom ramen för granskningen inte mottagit några särskilda styrande dokument med fokus på ekonomisk hållbarhet. Det finns dock koppling till ekonomisk hållbarhet i flertalet av ovan nämnda policys, program och handlingsplaner.

¹¹ Beslutad av kommunfullmäktige 2022-06-03

¹² Beslutad av kommunstyrelsen 2022-06-03

¹³ Beslutad av kommunfullmäktige 2021-05-05

¹⁴ Beslutad av kommunfullmäktige 2022-08-29

¹⁵ Beslutad av kommunfullmäktige 2020-05-25

4.2.6 Bedömning

Vi kan av granskningen konstatera att det finns en kommunövergripande viljeinriktning och ambition att arbeta med Agenda 2030 genom fullmäktiges fokusmål, som även kopplar an till de globala målen. Vi bedömer att fokusmålen och dess koppling till de globala målen skapar goda förutsättningar för kommunkoncernen att ta sikte på den ambition som Agenda 2030 avser.

Granskningen visar att det finns en *Policy för hållbar utveckling* som ska vara styrande i planering, budgetering, uppföljning och genomförande av kommunens verksamhet. Såväl nämnder som bolagsstyrelser är förpliktiga att förhålla sig till denna policy och genomföra uppföljning årligen. Därtill visar granskningen att det utöver fullmäktiges fokusmål och policyn finns ett omfattande antal styrande dokument som tangerar Agenda 2030 och de tre hållbarhetsdimensionerna genom program och handlingsplaner. Policyn har inte reviderats sedan 2018 och det framförs i intervjuer att policyn inte är väl implementerad i hela organisationen. Vi ser med nuvarande dokumentorganisation en risk för att antalet program och handlingsplaner försvårar en tydlig styrning och uppföljning av Agenda 2030 i det ordinarie styrsystemet likväl som en risk i att programmen och handlingsplanerna inte tjänar tänkt syfte.

Med anledning av detta ser vi ett behov av översyn av de styrande dokumenten inom detta område, i syfte att säkerställa att målkonflikter inte förekommer samt för att säkerställa att det är tydligt gentemot hela organisationen vilka styrande dokument som är aktuella.

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns en tydlig ansvars- och rollfördelning avseende kommunkoncernens arbete med Agenda 2030. Bedömningen grundar vi på att det av kommunstyrelsens reglemente tydliggörs att styrelsen ansvarar för att leda och samordna hållbarhetsarbetet på kommunövergripande nivå samt att Uppsala Stadshus AB ska initiera och samordna bland annat hållbarhetsfrågor inom bolagskoncernen. Mål- och budgetdokumentet tydliggör även vilka parter som berörs av respektive uppdrag förhållande till fokusmålen. Däremot understryker vi att det vore fördelaktigt med ett förtydligande i nämndernas reglemente vilket ansvar de har inom området.

5 Granskningsiakttagelser - kommunstyrelsen och nämnder

I detta kapitel presenteras särskilda granskningsiakttagelser för kommunstyrelsen respektive granskade nämnder. Av kapitlet beskrivs dels den styrning som sker i relation till Agenda 2030 utifrån ett styrelse- och nämndspecifikt perspektiv, dels vilka mål respektive verksamhetsaktiviteter som styrelse och nämnder har med koppling till Agenda 2030.

5.1 Organisation och personella resurser avseende hållbarhet och Agenda 2030

Kommunledningskontoret har en hållbarhetsavdelning med omkring 20 medarbetare som arbetar koncernövergripande med stöttning och kompetensutveckling inom ramen för olika nätverk inom koncernen.

Inom stadsbyggnadsförvaltningen finns funktioner med särskilt ansvar för hållbarhetsfrågor. Bland annat finns så kallade förändringsledare inom ekologisk hållbarhet respektive social hållbarhet. Dessa samverkar genom olika typer av koncernövergripande hållbarhetsnätverk med bland annat den centrala hållbarhetsavdelningen inom kommunledningskontoret. Syftet med nätverken är att skapa samsyn och arbetssätt inom förvaltningen kring dessa frågor.

Övriga nämnder har inga särskilt utsedda funktioner som specifikt arbetar med hållbarhetsfrågor. Däremot sker dialog och samverkan genom olika forum och nätverk med bland annat kommunledningskontorets hållbarhetsavdelning. Därtill tas hållbarhetsfrågor upp i kommunledningsgrupp och koncernledningsgrupp enligt intervjuade.

5.2 Styrelse- och nämndspecifik styrning avseende Agenda 2030

Enligt lämnade uppgifter är det i huvudsak genom framtagande av mål- och budgetdokumentet som en väsentlighetsanalys skett vad gäller vilka delmål i Agenda 2030 som är relevans för kommunen. Gemensamt för majoriteten av nämnderna och styrelsen är att det inte genomförts verksamhetsspecifika analyser för vilka mål eller delmål inom Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten. I intervjuer förmedlas en gemensam uppfattning att arbetet med Agenda 2030 finns inkorporerat i ordinarie styrning genom mål- och budget.

5.2.1 Kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden och plan- och byggnadsnämnden

Stadsbyggnadsförvaltningen stödjer och administrerar uppgifter för kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden samt plan- och byggnadsnämnden, varför dessa redovisas tillsammans. Gemensamt för styrelsens och nämndernas verksamhetsplaner är att flertalet aktiviteter kan härledas till Agenda 2030, i synnerhet genom koppling till fokusmålen, men att det inte görs en explicit koppling mellan egna mål, aktiviteter och indikatorer i förhållande till Agenda 2030.

Stadsbyggnadsförvaltningen har ett antal dokument och andra aktiviteter som kan kopplas till Agenda 2030. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av material som avser presentation från förändringsledare inom social hållbarhet som beskriver hur förvaltningen ska arbeta för att uppnå social hållbarhet och integrering, framför allt i förhållande till fokusmål 4 - *Uppsala ska bli en trygg plats med jämlika villkor*. Utöver detta finns kommunens Översiktsplan som hanterar hållbarhetsdimensionerna kopplade till den fysiska miljön. I faktakontroll uppges att nuvarande Översiktsplan togs fram före Agenda 2030 och att arbete pågår med en revidering. När den nuvarande planen aktualitetsprövades var en slutsats att Agenda 2030 saknades varpå arbete pågår med att integrera Agenda 2030 på ett tydligare sätt.

5.2.1.1 *Kommunstyrelsen*

Kommunstyrelsens verksamhetsplan och budget¹⁶ innehåller ett antal verksamhetsspecifika aktiviteter inom de olika fokusmålen. Exempelvis finns följande aktiviteter inom fokusmål 3 - *Uppsala ska leda klimatomställningen*.

- införa en koldioxidbudget¹⁷
- utveckla arbetssätt för att engagera kommunens invånare, civilsamhälle och näringsliv i klimatfrågor
- samverkan sker på nationell och internationell nivå

Av planen framgår även att kommunledningskontoret ska stödja kommunstyrelsen att leda och samordna kommunens strategiska hållbarhetsarbete för att nå målen i Agenda 2030 och säkerställa att ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarhetsdimensioner beaktas i kommunens utvecklingsarbete.

5.2.1.2 *Gatu- och samhällsmiljönämnden*

I gatu- och samhällsmiljönämndens verksamhetsplan 2024–2026¹⁸ återfinns uppdrag, aktiviteter och åtgärder i förhållande till kommunfullmäktiges fokusmål. Ett av uppdragen som givits i förhållande till fokusmål 2, *Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb*, är att stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden. Här presenteras en åtgärd att identifiera och söka externa medel för utvecklingsprojekt i linje med Agenda 2030 i förväntan att förstärka arbetet enligt Agenda 2030. Vidare återfinns olika aktiviteter i linje med fokusmål 3, såsom att utveckla metoder för att minska användning av dricksvatten vid skötsel av allmän plats.

5.2.1.3 *Plan- och byggnadsnämnden*

I plan- och byggnadsnämndens verksamhetsplan 2024–2026¹⁹ framgår flertalet åtgärder i linje med fokusmålen som innebär hållbarhetsarbete i förhållande till hållbarhetsdimensionerna. Bland annat framgår att nämnden arbetar för att koppla

¹⁶ Fastställd av kommunstyrelsen 2023-02-08

¹⁷ Kommunfullmäktige inför budgeten för hela koncernen, det vill säga alla nämnder och bolag.

Kommunstyrelsen genomför detta på uppdrag av kommunfullmäktige.

¹⁸ Beslutad av gatu- och samhällsmiljönämnden 2023-12-31

¹⁹ Beslutad av plan- och byggnadsnämnden 2023-12-14

sociala hållbarhetsfrågor till samhällsbyggnadsprocessen genom att integrera detta i det strategiska och operativa arbetet. Ett annat exempel är att utveckla hanteringen av hotade arter och livsmiljöer inom områdes- och detaljplanering.

5.2.2 Arbetsmarknadsnämnden

I arbetsmarknadsnämndens verksamhetsplan och budget 2023–2025²⁰ återfinns en övergripande koppling till Agenda 2030, FN:s globala hållbarhetsmål och kommunfullmäktiges fyra fokusmål. I intervju beskrivs att samtliga åtgärder som nämnden genomför kan härledas till Agenda 2030, men att denna koppling inte görs i verksamhetsplanen. Det finns enligt intervjuade en önskan om att åtgärderna explicit ska kopplas till de mål eller delmål i Agenda 2030 som berörs av åtgärden. Detta för att tydliggöra den röda tråden från de kommunövergripande målen till nämndens specifika åtgärder och aktiviteter för att nå målsättningen.

I verksamhetsplanen utpekas ett antal indikatorer som ligger till grund för bedömning av status av åtgärder, uppdrag och nämndmål i förhållande till respektive fokusmål. Här återfinns i viss mån hänvisning till Agenda 2030 genom en hänvisning till en indikator som kopplas an till Agenda 2030. Det saknas dock information om vilket mål som avses.

Enligt uppgift i intervju genomförs en rad olika aktiviteter som går att härleda till Agenda 2030 målen, såsom:

- Det genomförs arbetsmarknadsinsatser som ligger i linje med Agenda 2030 och de globala målen. Inom ramen för verksamheten bedrivs en elektronikåtervinning och ett återvinningsbruk. Aktiviteten bidrar dels till fler arbetstillfällen för individer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden, dels till social respektive ekologisk hållbarhet
- Verksamheten arbetar med att plocka upp cyklar ur Fyrisån för att kombinera arbetstillfällen med miljö- och samhällsnytta
- Förvaltningen redovisar könsuppdelad statistik

Enligt uppgift finns det önskemål om att en handlingsplan som samlat beskriver vilka åtgärder som genomförs och till vilket Agenda 2030 dessa kan kopplas an till tas fram på övergripande nivå.

Förvaltningen har en jämställdhetsstrategi²¹ med koppling till mål 5 i Agenda 2030. Inom ramen för denna beskrivs att det finns ett jämställdhetsnätverk som samordnar arbetet. Strategin innehåller även konkreta aktiviteter och tidplan. Vi har inom ramen för granskningen även tagit del av *Plan för 1000 fler Uppsalabor i egen försörjning*.²² Planen innehåller ingen explicit koppling till Agenda 2030, men enligt uppgift i intervju går områdena att koppla till Agenda 2030 och de globala målen. Ett exempel på utpekat riskområde är att barn växer upp i familjer där föräldrar försörjs genom

²⁰ Beslutad av arbetsmarknadsnämnden 2023-02-16

²¹ Arbetsmarknadsförvaltningen 2023-06-21

²² Arbetsmarknadsförvaltningen 2023-10-13

ekonomiskt bistånd vilket går att härleda till mål 1 i Agenda 2030. Det finns dock utrymme att tydliggöra kopplingen i planen.

5.2.3 Kulturnämnden

I nämndens verksamhetsplan²³ återfinns ett antal verksamhetspecifika åtgärder i syfte att nå kommunfullmäktiges fokusmål. Flera av dessa berör hållbarhet, även om Agenda 2030 inte tydligt omnämns. Tillhörande fokusmål 1 - *Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden*, återfinns mål 11, att öka valdeltagandet i områden med lågt deltagande. Nämnden ska även inleda dialog med kommunledningskontorets hållbarhetsavdelning under 2024 inom ramen för planerade åtgärder med koppling till målet. I förhållande till fokusmål 3 - *Uppsala ska leda klimatomställningen*, har nämnden bland annat följande planerade åtgärder:

- utreda vilka områden där nämnden har störst klimatpåverkan och ta fram åtgärder för att minska dessa
- främja klimatsmarta transporter och resvanor
- arbeta vidare med att tillhandahålla offentliga konstnärliga gestaltningar med hållbarhetsfokus

Ett av nämndens mål är att kulturnämnden ska använda data och analys för att mäta och utvärdera verksamhetens resultat, effektivitet och kvalitet. Nämndens åtgärd är att analysera hur det kulturella hållbarhetsperspektivet kan appliceras i stads- och samhällsplanering.

I intervju lyfts ett flertal exempel på aktiviteter som utförs i förhållande till de globala målen. Särskilt framhävs mål 3 - god hälsa och välbefinnande samt mål 4 - god utbildning till alla. Här understryks vikten av kulturverksamhetens inflytande på mentalt välbefinnande och god utbildning. Intervjuade understryker att det sker arbete för att främja livslångt lärande, inte enbart för elever inom ordinarie skolverksamhet utan även för människor utanför ordinarie skola. Här hänvisas bland annat till nämndens kulturskoleverksamhet, biblioteksverksamhet samt konst- och kulturmuseum som exempel på löpande aktiviteter.

Vid intervju framförs att kulturnämndens verksamhet involveras senare än de tekniska verksamheterna i hållbarhetsfrågor med anledning av en generell uppfattning av att hållbarhetsfrågorna i större utsträckning rör dessa verksamheter. I samband med detta lyfts en önskan om att kulturnämndens verksamhet ska involveras tidigare i processer och planering som rör hållbarhetsfrågor framåt.

Arbete pågår inom förvaltningen att ta fram ett dokument som beskriver vilket arbete som bedrivs i förhållande till respektive globalt mål i Agenda 2030. Dokumentet är ännu inte färdigställt och har därmed inte kommunicerats till oss inom ramen för granskningen.

Vi har inom ramen för granskningen mottagit ett riskregister över nämndens riksinventering inför 2024. En av riskerna som pekas ut är att nämndens verksamheter påverkas av ökad polarisering i samhället, vilket beskrivs beröra social hållbarhet och

²³ Beslutad av kulturnämnden 2023-12-07

trygghet. För att åtgärda detta beskrivs planerat arbete i den kommungemensamma *Styrgruppen för hälsa, omsorg, skola och fritid* samt i förvaltningens styrgrupp för trygghet och social hållbarhet. Vidare beskrivs fortsatta regelbundna avstämningar mellan avdelningschefer och förvaltningsdirektörer om utvecklingen inom området. Nämnden ska uppdateras löpande.

5.2.4 Idrotts- och fritidsnämnden

I nämndens verksamhetsplan och budget²⁴ återfinns uppdrag i relation till kommunfullmäktiges fokusråd 1 och tillhörande nämndmål, att kommunkoncernen ska ha en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö. Intervjuade beskriver att målen tydligt knyter an till Agenda 2030. Nämndens åtgärd är att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet med inriktning mot hållbart arbetsliv. I relation till fokusråd 3 återfinns en rad nämndspecifika åtgärder varav en av dessa har koppling till miljö- och klimatprogrammet. Dessa åtgärder är bland annat:

- Öka kunskapen och förståelsen för vad som ger klimatutsläpp och vad varje del i organisationen kan göra för att minska påverkan.
- Öka integreringen av klimatperspektivet i styrande dokument och processer i verksamheten för att minska klimatpåverkan
- Utredda och ta fram förslag på åtgärder inom förvaltningens område för att nå målet om klimatneutralitet
- Utredda och initiera ett arbete gemensamt med idrottsrörelsen om föreningars arbete i hållbart resande.
- Ta fram en plan för hur föreningar med egna anläggningar ska kunna klimatanpassas
- Se över att konstgrässtrategin omhändertar både ekonomiska och miljömässiga aspekter

En uppfattning som lyfts i intervju är att det finns otydligheter i roll- och ansvarsfördelning i samverkan som rör hållbarhetsområdet. Exempelvis framförs att det inte är tydligt vilken insats som är ansvarig eller som bär kostnaden för att säkerställa att interna beställningar av idrottsanläggningar och lokaler sker hållbart.

I *Kriterier för föreningsbidrag*²⁵ finns koppling till hållbarhetsmålen och Agenda 2030 då bedömningskriterier och prioriteringar sker beaktat hur väl verksamheterna bidrar till målen i Agenda 2030. Bland annat beaktas hur väl verksamheterna bidrar till jämställdhet, god hälsa, social utveckling och uppfyllelse av barnkonventionen. Motsvarande koppling till Agenda 2030 finns i *Kriterier för idrotts- och fritidsnämndens stöd till elitidrott*²⁶.

Det finns även en intern mall som stöd när verksamheterna inom ramen för idrotts- och fritidsnämndens verksamhetsområde ska analysera konsekvenser för den egna verksamheten som resultat av omvärldsförändringar. Ett av de områden som beaktas

²⁴ Beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2023-12-18

²⁵ Beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2021-10-13

²⁶ Beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2021-10-13

är miljö- och klimatförändringar. Exempelvis lyfts det fram att säsongssporter tenderar att påverka energiförbrukningen genom exempelvis uppvärmda fotbollsplaner.

5.2.5 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

I miljö- och skyddsnämndens verksamhetsplan och budget 2024–2026²⁷ framgår att nämnden bidrar till de globala hållbarhetsmålen genom sitt grunduppdrag med tillsyn, kontroller, tillståndsprövningar och förrättningar.

I relation till kommunfullmäktiges fokusmål 1 beskrivs att nämnden ska säkerställa ett hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetssätt. I relation till fokusmål 3 finns exempelvis åtgärder att utöva tillsyn av fluorerade växthusgaser, verka för mindre klimatpåverkan och energianvändning på förvaltningen samt i tillsynen lyfta in frågor om verksamheternas beredskap och anpassning till ett förändrat klimat.

Inför framtagande av verksamhetsplan genomförs en analys över hur nämndens grunduppdrag bidrar till de tre hållbarhetsdimensionerna likväl som de nationella miljö kvalitetsmålen. Av analysen framgår att nämndens verksamhet utgår från bland annat Miljöbalken och innefattar tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter vilket bidrar till att minska utsläppen av miljöfarliga ämnen. Vad gäller social hållbarhet finns en beskrivning att jämställdhet, mångfald och rättigheter för arbetstagare ska beaktas inom ramen för förvaltningens arbetsgivaransvar. Av analysen framgår också att nämndens verksamhet bidrar till att säkra människors hälsa, med särskilt fokus på känsliga målgrupper som barn, unga och äldre.

5.2.6 Omsorgsnämnden och äldrenämnden

Vård- och omsorgsförvaltningen servar både omsorgsnämnden och äldrenämnden varför dessa redovisas gemensamt.

I omsorgsnämndens verksamhetsplan 2024–2026²⁸ framgår olika uppdrag, åtgärder och aktiviteter i syfte att främja hållbarhet i linje med fokusmålen. Ett exempel på åtgärd i förhållande till mål 3 är att öka andelen fossilfria bränslen i transporter inom nämndens egen verksamhet och i upphandlad verksamhet. Verksamhetsplanen beskriver även fokus på omvärldsfaktorer utifrån social hållbarhet och god folkhälsa. Här läggs vikt vid samverkan med civilsamhället, Region Uppsala och andra nämnder samt lärosäten för att öka hälsofrämjande insatser.

I äldrenämndens verksamhetsplan 2024–2026²⁹ beskrivs bland annat att samverkan för hälsofrämjande effekter ska genomföras och att nämnden ska öka andelen återvunnen och förnybar plast i egen och upphandlad verksamhet.

Gemensamt för nämndernas verksamhetsplaner är att flertalet aktiviteter kan härledas till Agenda 2030, i synnerhet genom koppling till fokusmålen, men att det inte görs en explicit koppling mellan egna mål, aktiviteter och indikatorer i förhållande till Agenda 2030.

²⁷ Beslutad av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2023-12-20

²⁸ Beslutad av omsorgsnämnden 2023-12-18

²⁹ Beslutad av äldrenämnden 2023-12-15

5.2.7 Socialnämnden

I socialnämndens verksamhetsplan 2024–2026³⁰ återfinns information om uppdrag, åtgärder och aktiviteter kopplat till kommunfullmäktiges fokusmål. Exempel på aktiviteter är att samverka med andra nämnder för hälsofrämjande effekter, minska nämndens miljöpåverkan med särskilt fokus på kommunens miljö- och klimatprogram samt delta i kommunens arbete för att förebygga segregation.

I intervju framförs att socialnämndens arbete framför allt har tydlig koppling till social samt ekonomisk hållbarhet, men att detta inte tydliggörs i verksamhetsplanen. Vidare framförs att det vore fördelaktigt om kopplingen tydliggörs, även om intervjuade upplever att hållbarhet är tydligt integrerat genom socialnämndens grunduppdrag.

Särskilda exempel på aktiviteter är arbete som bedrivs för att minska droganvändning och våld mot kvinnor.

Enligt lämnade uppgifter har socialnämnden tidigare upprättat ett dokument innehållande verksamhetens prioriterade frågor om miljö- och klimat i en särskild handlingsplan.³¹ I samband med detta beslutade socialnämnden om att prioritera följande områden för att bidra till kommunens övergripande miljö- och klimatarbete:

- Lokalanvändning
- Transporter
- Konsumtion

Utifrån handlingsplanen utpekades åtgärder inom nämndens prioriterade områden. Hit hör bland annat att utarbeta rutiner för hållbara transporter, ställa miljökrav på entreprenörer och inventera plastanvändning. Handlingsplanen har inte reviderats sedan antagande och är enligt uppgift inte längre implementerad i verksamheten med anledning av att miljö- och klimatprogrammet ersatt handlingsplanen.

5.2.8 Utbildningsnämnden

I utbildningsnämndens verksamhetsplan 2024³² finns ett antal uppdrag, aktiviteter och åtgärder i relation till samtliga fokusmål. Bland annat ska samarbete med hållbarhetsavdelningen på kommunledningskontoret ske för att stödja förskolor och skolor att uppfylla kraven för utmärkelsen *Skola för hållbar utveckling*. Enligt Skolverket är detta en utmärkelse som riktar sig till skolor och förskolor som arbetar med hållbar utveckling och de globala målen i Agenda 2030. En annan aktivitet som beskrivs är utveckling av team i grundskolan som ska arbeta förebyggande och underlätta för placerade elevers måluppfyllelse i skolan. Till nämndens verksamhetsplan finns vidare en tillhörande bilaga för höjda kunskapsresultat och ökad likvärdighet.

I intervju framförs att representanter från förvaltningen deltar i hållbarhetsnätverk mellan grundskolelärare och gymnasielärare. Stor vikt läggs även på ett projekt som riktar sig till skolor i Gottsundaområdet i Uppsala kommun. Här beskriver intervjuade att ett team av specialpedagoger arbetar med att fånga upp elever som placeras långt

³⁰ Beslutad av socialnämnden 2023-12-20

³¹ Bestlud av socialnämnden 2020-05-25

³² Beslutad av utbildningsnämnden 2023-12-12

ifrån deras hem. Enligt lämnade uppgifter beskrivs att nämndens kärnuppdrag genomförs i linje med Agenda 2030, och att Agenda 2030 beaktas i det kvalitetsarbete som görs utifrån det statliga och kommunala utbildningsuppdraget vilket sammanfattas i en kvalitetsrapport.³³ I kvalitetsrapporten återfinns en sammanfattning och analys över genomförda insatser, för att nämna några stärkt elevhälsa, jämställdhetsarbete och trygghetsarbete. Intervjuade framför att verksamheten har god koppling till flera av de globala målen, även om det inte uttrycks i verksamhetsplanen. Exempelvis framförs att mål 3, 4, 5 och 10 är särskilt relevanta för den egna verksamheten. Aktiviteter genomförs även i syfte att bidra till mål 11, 12 och 16.

5.2.9 Räddningsnämnden

Av räddningsnämndens verksamhetsplan och budget³⁴ framgår flertalet aktiviteter som kan härledas till Agenda 2030 men det görs inte en explicit koppling mellan egna mål, aktiviteter och indikatorer i förhållande till Agenda 2030. Exempelvis framgår aktiviteter med koppling till hållbar byggnation i avseendet brandsäkerhet, hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetsmiljö. Utöver den styrning som sker genom mål- och budget i Uppsala kommun finns även ett *Handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor*³⁵, vilket fastställts av samtliga kommuners fullmäktige. Handlingsprogrammet har ingen direkt koppling till de globala målen eller Agenda 2030, men det finns ett uppdrag om att arbeta för hållbarhet i samhällsbyggnadsprocessen.

Utöver ovanstående finns en *Vägledning för hållbart brandskydd*³⁶ som är avsedd för extern kommunikation och som beskriver viktiga faktorer som ska beaktas vid projektering, under byggtid och vid förvaltningen av en byggnad. Vidare finns en *Handlingsplan för ökad jämställdhet och mångfald*³⁷ vilken är avsedd för brandförsvarets interna arbete. I handlingsplanen framgår att det finns ett tydligt politiskt uppdrag om att öka jämställdheten i och med Agenda 2030. Vidare formuleras ett antal mål och indikatorer för arbetet. Handlingsplanen ska följas upp inom ramen för delårs- och helårsredovisning.

5.2.10 Bedömning

Vår bedömning är att kommunstyrelsen och granskade nämnder i allt väsentligt integrerat de globala målen och hållbarhetsdimensionerna i verksamhetsplaneringen samt att det upprättats verksamhetsaktiviteter.

Bedömningen grundar vi på att det genom kommunfullmäktiges fokusmål finns en viljeinriktning för hur kommunen ska arbeta med Agenda 2030. Styrelsen likväl som nämnderna genomför även flertalet aktiviteter som kan härledas till Agenda 2030, även om en uttalad koppling till globala mål saknas i verksamhetsplaneringen. Vi noterar även att det finns en övervikt av nämndaktiviteter kopplat till den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. **Vi bedömer att det inte upprättats styrelse- och nämndspecifika hållbarhetsmål som har koppling till Agenda 2030.** Bedömningen

³³ Utbildningsförvaltningen 2023-11-17

³⁴ Beslutad av räddningsnämnden 2023-11-06

³⁵ Beslutad av kommunfullmäktige 2021-09-03

³⁶ Hållbart brandskydd, beslutad av brandchef 2021-02-17

³⁷ Brandförsvarets handlingsplan för ökad jämställdhet och mångfald, bearbetad av brandchef 2023-03-07

grundas på att det saknas en tydlig kravställan i kommunens styrsystem huruvida styrelsen och nämnderna ska formulera egna nämndmål med koppling till Agenda 2030. För att öka spårbarheten mellan fullmäktiges fokusmål och verksamheternas eget arbete och bidrag till Agenda 2030 bedömer vi att det vore fördelaktigt om en sådan kravställan upprättades.

Granskningen visar att det genomförts en omvärldsanalys på kommunövergripande nivå inför framtagande av mål- och budget, vilket kan likställas en väsentlighetsanalys för vilka områden som kommunen behöver arbeta med för att bidra till att uppfylla Agenda 2030. Dock konstateras att motsvarande väsentlighetsanalyser inte genomförs på nämnd- eller verksamhetsnivå. **Vi bedömer således att det delvis genomförs analyser som stöd för verksamhetsplaneringen för att identifiera områden som behöver arbetas med för att bidra till att uppfylla Agenda 2030.**

5.3 Uppföljning, utvärdering och kontroll av kommunens arbete med Agenda 2030

5.3.1 Kommunövergripande uppföljning

Uppföljning av arbetet med Agenda 2030 sker i samband med delårs- och helårsredovisning genom uppföljning av kommunfullmäktiges fokusmål. Tillhörande uppföljningen upprättas även en övergripande bilaga med fokus på uppföljning av uppdrag, indikatorer och nationella nyckeltal för Agenda 2030. Uppföljning och rapportering av program och handlingsplaner genomförs även årligen i ett digitalt verksamhetssystem. För att säkerställa att program och handlingsplaner följs upp på ett enhetligt sätt finns en upprättad *Rutin – följa upp program och handlingsplaner*³⁸ som beskriver hur arbetet går till att följa upp och aktualitetsbedöma ett kommunövergripande program eller handlingsplan. Av rutinen framgår att nämnder och bolagsstyrelser ska rapportera in underlag avseende aktuellt program till programansvarig i enlighet gällande rutiner.

Under 2021 upprättades en *Voluntary Local Review* av kommunledningskontoret, vilket är en frivillig översyn av arbete med Agenda 2030 på lokal nivå. Rapporten är den första och hittills enda samlade översynen på området inom kommunen. Syftet var att redogöra för hur Uppsala införlivat Agenda 2030 i ordinarie styrning och i verksamheten. Rapporten förmedlar en bild av var kommunen befann sig i förhållande till respektive mål i Agenda 2030 under 2021 samt en redogörelse av det hållbarhetsarbete som bedrivits i kommunen, slutsatser, ambitioner och framgångsfaktorer. Rapporteringen i denna form sker ej löpande med anledning av att det är ett tids- och resurskrävande arbete enligt intervjuade. I stället har kommunen utarbetat former för att kunna följa upp arbetet i den ordinarie styr- och uppföljningsprocessen. Rapporten har inte kommunicerats till respektive förvaltning och således inte heller till övriga nämnder. Det finns därmed en bristande kännedom om rapporten och således om kommunens samlade arbete med Agenda 2030.

I den protokollsgranskning som genomförts konstateras att styrelsen och granskade nämnder tagit del av rapportering avseende årsredovisning 2023, men att majoriteten

³⁸ Beslutad av avdelningschef kvalitet och planering, 2021-08-09

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

av granskade nämnder ej erhållit någon ytterligare återrapportering av hållbarhetsarbetet utöver detta.

5.3.1.1 Uppsala kommuns årsredovisning 2023

I Årsredovisning 2023 för Uppsala kommunkoncern³⁹ framgår övergripande uppföljning i relation till flera områden som berör hållbarhetsdimensionerna, bland andra:

- Kommunens övergripande klimatmål att Uppsala ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt 2050, samt i relation till fokusmålen som har bäring på Agenda 2030
- Miljö- och klimatförändringar
- Ojämlighet, levnadsförhållanden och hälsa
- Värderingar, samhällsklimat och demokratins förutsättningar

Vidare återfinns även sammanvägd bedömning och analys för koncernen vad gäller fokusmålen som kopplas till Agenda 2030 enligt nedan.

Fokusmål	Bedömning	Utdrag ur analys
<i>Fokusmål 1</i> , att Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden	 <p><i>I hög grad uppfyllt.</i> Kommunens verksamhet tycks till övervägande del leda till de resultat som önskas inom målet vid årets slut.</p>	Kommunen har en god ekonomistyrning och årets resultat når både budget och det fastställda resultatmålet. De ekonomiska utmaningarna är dock stora och kommunens verksamheter behöver anpassa sig till de förändrade förutsättningarna. Det pågår många åtgärder kring digitalisering, effektiviseringar, med att förbättra resultaten i skolan och inom vård och omsorg.
<i>Fokusmål 2</i> , att Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb	 <p><i>I hög grad uppfyllt.</i> Kommunens verksamhet tycks till övervägande del leda till de resultat som önskas inom målet vid årets slut.</p>	Uppsalas företagare upplever ett bättre företagsklimat. Därtill har antalet personer som erhåller ekonomiskt bistånd minskat. Antalet etableringsförfrågningar har ökat. Arbetet med att stärka Uppsalas position som en internationell aktör fortsätter och även arbetet med att involvera invånare tidigt i dialoger som rör samhällsbyggandet.
<i>Fokusmål 3</i> , att Uppsala ska leda klimatomställningen		I tillhörande motivering och analys framgår att arbetet med kommunfullmäktiges uppdrag pågår men att utsläppen av koldioxid inte

³⁹ Årsredovisning 2023, Uppsala kommunkoncern, 2024-04-10

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

	<p><i>Delvis uppfyllt.</i> Kommunens verksamhet tycks delvis ledatill de resultat som önskas inom målet vid årets slut.</p>	<p>minskar i den takt som krävs för att Uppsala ska vara klimatneutralt 2030. Vidare står att arbetet för att nå miljö- och klimatmålen förstärkts och att kommunen arbetar både med att minska miljöpåverkan inom sina egna verksamheter och tillsammans med andra aktörer för att nå samhällseffekt. Vidare återfinns mer ingående beskrivning av arbete som sker i relation till klimatanpassning, hållbar och mer effektiv energianvändning, luft och miljö, skydd av natur och ekosystem mer mera.</p>
<p><i>Fokusmål 4</i>, att Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor</p>	 <p><i>Delvis uppfyllt.</i> Kommunens verksamhet tycks delvis ledatill de resultat som önskas inom målet vid årets slut.</p>	<p>Kommunen arbetar brett med trygghet och säkerhet i samverkan med många andra aktörer och att åtgärder vidtagits för att motverka brott och främja jämlikhet och trygghet. Särskilt fokus har varit på barn och unga genom insatser i förskola, skola och fritidsverksamhet. Arbetet inom fokusmålet är långsiktigt och de förväntade effekterna har ännu inte uppnåtts. I tillhörande analys återfinns mer ingående beskrivning av arbete som sker för trygghetsskapande, jämlika livsvillkor och folkhälsa, integration och bostäder för alla med mera.</p>

I tillhörande bilaga till årsredovisningen presenteras uppföljning av uppdrag, indikatorer och nationella nyckeltal för Agenda 2030.⁴⁰ Av bilagan framgår en uppföljning av respektive fokusmål och uppdrag. Därtill finns ett avsnitt med redogörelse för måluppfyllelse i relation till indikatorer och jämförelser med andra kommuner avseende de globala målen. Nyckeltalens/indikatorernas värden mäts genom fyra nivåer:

- Grönt – kommunen är bland de bästa 25 procenten bland kommuner
- Gult – kommunen är bland de mittersta 50 procenten bland kommuner
- Rosa – kommunen är bland de sämsta 25 procenten bland kommuner
- Grått – det finns ingen data för kommunen

Av uppföljningen framgår att Uppsala kommun är bland de bästa kommunerna avseende indikatorer inom mål 3 – hälsa och välbefinnande. Däremot uppges att kommunen är bland de sämsta kommunerna vad gäller indikatorer kopplat till

⁴⁰ Bilaga 1, uppföljning av uppdrag, indikatorer och nationella nyckeltal för Agenda 2030, kommunledningskontoret 2024-03-10

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

fattigdom, valdeltagande i det senaste kommunalvalet, antal barn inskrivna i förskola, grundvattenförekomst med god status samt antal invånare med gott psykiskt välbefinnande.

Utöver att presentera en nulägesbild i förhållande till nyckeltalen i Agenda 2030 presenteras ingen analys eller plan för hur kommunen ska arbeta för att åtgärda identifierade brister i måluppfyllelse avseende Agenda 2030.

5.3.2 Styrelse- och nämndspecifik uppföljning

5.3.2.1 Kommunstyrelsen

Intervjuade beskriver att kommunledningskontorets hållbarhetsavdelning har en viktig roll i uppföljning av hållbarhetsarbetet, dels för kommunstyrelsens räkning, dels i fråga om kommunstyrelsens uppsiktsplikten gentemot övriga nämnder. Till det sistnämnda poängteras dock att det inte är hållbarhetsavdelningens ansvar att utföra uppföljningen av hållbarhetsarbetet ute på övriga förvaltningar, utan snarare inneha en stöttande roll i arbetet.

I kommunstyrelsens *Årsredovisning för 2023*⁴¹ återges ingen information rörande Agenda 2030. Däremot följs det arbete upp som skett under året i linje med fokusmålen. Kommunstyrelsen har under 2023 i hög grad bidragit till uppfyllandet av kommunfullmäktiges fokusmål 1 och 4 samt delvis uppfyllt inom fokusmål 2 och 3. I tillhörande analys av måluppfyllelsen för respektive fokusmål återfinns tydliga kopplingar till de tre hållbarhetsdimensionerna.

5.3.2.2 Gatu- och samhällsmiljönämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Gatu- och samhällsmiljönämndens *Årsredovisning 2023 – bokslut och verksamhetsuppföljning*⁴² innehåller ingen samlad beskrivning av nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området. Nämnden har även i april 2024 beslutat om en medborgarbudget för hållbar utveckling med anledning av att förverkliga allmänhetens goda idéer för klimatomställningen.

5.3.2.3 Plan- och byggnadsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Plan- och byggnadsnämndens *Årsredovisning, 2023, bokslut och verksamhetsuppföljning*⁴³ innehåller ingen samlad beskrivning av

⁴¹ Årsredovisning 2023 för kommunstyrelsen, 2022-04-10.

⁴² Beslutad av gatu- och samhällsmiljönämnden 2024-02-14

⁴³ Beslutad av plan- och byggnadsnämnden 2024-02-08

nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området.

5.3.2.4 Arbetsmarknadsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

I nämndens *Årsbokslut och verksamhetsuppföljning för 2023*⁴⁴ återfinns uppföljning av samtliga uppdrag som givits nämnden utifrån fokusmålen med tillhörande analys, vilket intervjuade menar är ett tecken på att Agenda 2030 är integrerad i ordinarie verksamhet. Av dokumentationen framgår dock ingen särskild beskrivning av nämndens arbete med hållbarhet i relation till Agenda 2030.

5.3.2.5 Kulturnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

I nämndens årsredovisning för 2023⁴⁵ återfinns ingen explicit koppling till Agenda 2030, dock har ett antal områden bäring på området. Bland annat beskrivs att en förstudie inletts för att utreda förutsättningarna för införande av "informationshub" om klimat- och hållbarhetsfrågor. Vidare återfinns information om att Naturskolan kompletterar skolans undervisning genom aktivitetsbaserad undervisning på plats i naturen. Därtill har ett hållbarhetsverktyg utvecklats som beräknar klimatbelastning vid produktion av nya konstverk.

5.3.2.6 Idrotts- och fritidsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

I nämndens analys inför årsredovisningen 2023⁴⁶ framgår att nämnden beslutat om ett nytt styrdokument för standardiserade idrottshallar som bidrar till positiv klimatpåverkan. Analysen innehåller även identifierade framtidsutmaningar som nämnden arbetar för att möta:

- Att delar av nämndens verksamheter påverkas av olika väder och att detta kan äventyra el- och vattenresurser
- Att skapa tryggare miljöer för att få fler unga i fysisk aktivitet

Nämnden har tagit del av rapportering avseende aktiviteter med koppling till hållbarhet vid olika tillfällen. Bland annat har en rapport och utvärdering av arbete som sker inom verksamheter som fått hållbarhetsbidrag "Gränslös fotboll" och "Hoppfull framtid" rapporterats till nämnd. Rapporten motsvarande utvärderingen innehåller en särskild beskrivning av hur arbetet berör målen i Agenda 2030.

⁴⁴ Beslutad av arbetsmarknadsnämnden 2024-02-16

⁴⁵ Beslutad av kulturnämnden 2024-02-28

⁴⁶ Idrott- och fritidsnämndens sammanställda analys inför Uppsala kommuns årsredovisning, 2024-01-31

5.3.2.7 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Nämndens *Verksamhetsberättelse för 2023*⁴⁷ innehåller inte explicit hänvisning till Agenda 2030. Tillhörande verksamhetsberättelsen finns en bilaga med analys av måluppfyllelsen där det framgår huruvida nämnden uppfyllt mål och aktiviteter i relation till fokusmålen.

5.3.2.8 Socialnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

I intervju framförs att det vore fördelaktigt om det i det digitala systemet som används vid rapportering och uppföljning går att märka ut vilka åtgärder som kopplar an till de olika målen i Agenda 2030. Detta för att skapa en enhetlighet mellan nämnder och förvaltningar samt för att öka spårbarheten i vilket arbete som sker i relation till Agenda 2030 och på så vis stärka uppföljningen.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Socialnämndens *Årsbokslut 2023 och uppföljning av internkontroll*⁴⁸ innehåller ingen samlad beskrivning av nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området.

5.3.2.9 Omsorgsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Omsorgsnämndens *årsbokslut 2023*⁴⁹ innehåller ingen samlad beskrivning av nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området.

5.3.2.10 Äldrenämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Äldrenämndens *årsbokslut 2023*⁵⁰ innehåller ingen samlad beskrivning av nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området.

⁴⁷ Verksamhetsberättelse för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2023, miljö- och hälsoskyddsnämnden 2024-03-06

⁴⁸ Beslutad av socialnämnden 2024-02-14

⁴⁹ Beslutad av omsorgsnämnden 2024-02-12

⁵⁰ Beslutad av äldrenämnden 2024-02-14

5.3.2.11 Utbildningsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

Uppföljning av nämndens verksamhet och bidragande till uppfyllnad av fokusmålen sker genom delårs- och helårsrapport. Utöver detta genomförs enhetsanalyser, kvalitetsrapporter för respektive skolform och en summerande kvalitetsredovisning för hela verksamheten. I kvalitetsrapporten för grundskola⁵¹ 2023 återfinns dock ingen redogörelse över det hållbarhetsarbete som sker. Detsamma gäller nämndens *Årsredovisning och bokslut 2023*⁵², även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området. I en uppföljningsbilaga för hur verksamhetsplanen ska följas upp framgår även att uppföljning av indikatorer genomförs och att könsuppdelad statistik används i största möjliga mån.

5.3.2.12 Räddningsnämnden

Nämnden upprättar ingen specifik hållbarhetsrapport avseende Agenda 2030, särskilda åtgärdsplaner eller handlingsplaner för avvikelser från måluppfyllelse i Agenda 2030.

I intervju framgår att det finns utvecklingspotential vad avser uppföljning och analys av det som framgår av uppföljningen, i synnerhet med koppling till Agenda 2030. Räddningsnämndens *Årsredovisning 2023*⁵³ innehåller ingen samlad beskrivning av nämndens arbete med Agenda 2030, även om vissa aktiviteter som genomförts tangerar området. Exempelvis har uppföljning skett av mål givet av Tierps kommun som avser Agenda 2020 och att uppnå en ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

5.4 Bedömning

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns en systematisk uppföljning, utvärdering och kontroll av arbetet med Agenda 2030 på kommunövergripande nivå men att det saknas på nämndnivå. Bedömningen grundar vi på att det sker uppföljning genom fullmäktiges fokusmål vid ordinarie uppföljningspunkter, såsom delårs- och helårsredovisning. Nämndernas och styrelsens verksamhetsmål har dock inte en uttalad koppling till Agenda 2030, vilket även föranleder att styrelsens och nämndernas uppföljning saknar en samlad beskrivning av dess arbete och bidrag till Agenda 2030.

Granskningen visar att kommunens samlade hållbarhetsarbete och bidrag till Agenda 2030 följts upp i en särskild rapportering 2021, samt att en bedömning avseende bidrag till nationella nyckeltal för Agenda 2030 genomförs i samband med årsredovisning. Vi ser positivt på denna typ av samlade uppföljning av kommunens hållbarhetsarbete men poängterar vikten av att sådan uppföljning kommuniceras på ett enhetligt sätt inom kommunen för att öka kännedom om Agenda 2030 och kommunens bidrag till utvecklingsagendan.

⁵¹ Kvalitetsrapport grundskola och förskoleklass, läsåret 2022–2023, utbildningsförvaltningen 2023-11-15.

⁵² Beslutad av utbildningsnämnden 2024-02-08

⁵³ Beslutad av räddningsnämnden 2024-02-14

6 Samlad bedömning och rekommendationer – kommunstyrelsen och granskade nämnder

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en samordnad granskning av kommunkoncernens styrning, ledning och uppföljning i relation till Agenda 2030.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, granskade nämnder samt bolagsstyrelser har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

I detta kapitel presenteras samlad bedömning och rekommendationer för kommunstyrelsen och granskade nämnder.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och granskade bolag i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

Utifrån våra bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Verka för att tydliggöra nämndernas ansvar och uppdrag inom området genom förtydligande i reglementen.
- Genomföra en översyn av styrande dokument inom området, bland andra *Policy för hållbar utveckling*, i syfte att säkerställa att det inte förekommer målkonflikter mellan direktiv.
- Verka för att tydliggöra kravställen avseende nämndernas mål med koppling till Agenda 2030 och hållbarhet i kommunens styrsystem.
- Verka för att tydliggöra hur program och handlingsplaner som berör bolagskoncernens verksamheter ska följas upp och i vilken omfattning.

Därtill rekommenderar vi kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder att:

- Förtydliga kopplingen mellan mål respektive aktiviteter och Agenda 2030 i verksamhetsplaneringen.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för den egna verksamheten.

Vidare rekommenderar vi idrotts- och fritidsnämnden att:

- Initiera att roll- och ansvarsfördelning i samverkan med andra parter tydliggörs vad gäller att säkerställa interna hållbara beställningar.

7 Granskningsiakttagelser – kommunala bolag

I detta kapitel presenteras särskilda granskningsiakttagelser för granskade kommunala bolag. Av kapitlet beskrivs dels den styrning som sker i relation till Agenda 2030 utifrån ett bolagsspecifikt perspektiv, dels vilka mål respektive verksamhetsaktiviteter som bolagsstyrelserna har med koppling till Agenda 2030.

7.1 Organisation och personella resurser avseende hållbarhet och Agenda 2030

Flera av de bolag som ingår i denna granskning har egna funktioner som arbetar / ansvarar för hållbarhetsfrågor. Inom Uppsala kommun, arenor och fastigheter AB finns en intern hållbarhetsavdelning med en hållbarhetsamordnare- och stabschef som arbetar på strukturell bolagsnivå samt en samordnare som arbetar med hållbarhet operativt inom bolagets affärer såsom särskilda byggprojekt eller fastighetsunderhållsprojekt. Vidare finns internt utsedda programansvariga inom bolaget som ansvarar för att följa upp bland annat kommunkoncernens klimatprogram.

Uppsalahem AB har en egen hållbarhetsavdelning som vid granskningstillfället består av tio medarbetare som innehar titlarna hållbarhetsspecialist, boendekonsulent, säkerhetsansvarig och kvalitetsansvarig. Även Uppsala Vatten och Avfall AB har en sektion som specifikt arbetar med miljö- och hållbarhet. Här ingår bland annat miljö- och hållbarhetsstrategier som arbetar med exempelvis hållbarhetsrapportering och implementering av CSRD, koordinering av systematiskt miljöarbetet samt miljötillstånd.

Samtliga granskade bolag uppger vid intervju att stöd finns att tillgå från kommunledningskontorets hållbarhetsavdelning vid behov och att viss samverkan sker med tjänstepersoner inom denne.

7.2 Bolagsspecifik styrning avseende Agenda 2030

7.2.1 Uppsala stadshus AB

I bolagets *Affärsplan och budget 2024-2026*⁵⁴ återfinns åtgärder i relation till fullmäktiges fokusmål som enligt intervjuade har tydlig bäring på Agenda 2030. Bolagets affärsplan har ett specifikt mål som är relaterat till införandet av EU:s nya standard för rapportering av hållbarhetsredovisning – CSRD. Enligt skriftlig uppgift från bolaget är detta ett led i hållbar utveckling för att uppnå de globala målen. Detta genom att CSRD ska öka jämförbarheten av hållbarhetsinformation och öka kvaliteten på den redovisning som sker på området. I affärsplanen framgår att Uppsala Stadshus AB ska ha särskilt fokus på att leda arbetet med införandet av den nya rapporteringsstandarden. En planerad aktivitet är vidare att genomföra utbildning i CSRD för styrelseledamöter och suppleanter i bolagen. I samband med detta planeras även genomlysning och utveckling av ägarstyrningen till följd av implementeringen av CSRD.

⁵⁴ Beslutad av bolagsstyrelse 2023-12-04

Då Uppsala stadshus AB inte bedriver någon operativ verksamhet har bolaget utöver vad som nämnts ovan inga egna specifika bolagsmål eller åtgärder relaterade till Agenda 2030.

7.2.2 Uppsala kommun, arenor och fastigheter AB

I *Affärsplan och budget 2024–2026*⁵⁵ framgår bolagets arbete i linje med fokusmålen och hållbarhetsdimensionerna, såsom arbete för utbyggnad av infrastruktur för el-laddning och andra hållbara drivmedel, påskynda integration och frigöra medel för kärnverksamheten genom att effektivisera administration. De bolagsövergripande målen i affärsplanen baseras på kommunfullmäktiges direktiv genom fokusmål och uppdrag, och har därmed indirekt koppling till de globala målen i Agenda 2030. Däremot görs ingen explicit koppling mellan bolagsmålen och de globala målen i affärsplanen.

Vidare framgår att bolaget har arbetat fram två hållbarhetsindikatorer:

- Hållbarhetsindex som är en del av det systematiska kvalitetsarbetet, att kontinuerligt utvärdera verksamheten, leta efter utvecklingsmöjligheter och agera för förbättringar. Med hållbarhetsindex mäter bolaget hållbarhet baserat på ett antal parametrar, för bolagets alla tillgångar
- Arbetssätt för att mäta upplevd trygghet genom Trygghetsindex. Detta för att säkerställa att bolagets tillgångar inte brister på långsiktig upplevd trygghet och för att kunna bedriva utvecklingsarbete där det behövs med välriktade insatser

Hållbarhetsindex och trygghetsindex tas fram för varje fastighet. Dessa är i sin tur grupperade efter ändamål såsom arenor, idrottshallar och brandstationer. Indexet kan även sammanställas som total på hela beståndet.

Ett ytterligare exempel på aktivitet är att bolaget aktivt deltar i ett kommungemensamt projekt, *Bygglogistiskt centrum*, där uppsamlade transporter av byggmaterial sker för att minska antalet transporter. Projektet drivs av stadsbyggnadsförvaltningen.

I intervju framförs att det är ett utvecklingsområde avseende fördelning av kostnad för att uppnå särskilda hållbarhetskrav vid nya beställningar av byggprojekt. Bland annat uppges att det till viss del är otydligt vem som ska stå för kostnaden för krav på energibesparingar. I faktakontroll förtydligas att det inte finns någon generell linje vid hyresavtalsskrivande om detta inom kommunkoncernen. Detta har föranlett att det varierar från kontrakt till kontrakt om det är kallhyra, varmhyra eller totalhyra som avses. Det innebär att det rent ekonomiskt är olika incitament och ansvar för investeringar beroende på hyreskontrakt.

Bolaget tar löpande fram en sammanställning över såväl hållbarhetsindex som trygghetsindex för respektive fastighet, vilket vi även mottagit inom ramen för granskningen. Vi har även tagit del av bolagets *Miljöprogram för Gränby simidrottsanläggning*.⁵⁶ Av programmet framgår de miljökrav som gäller för projektet, och bland annat ställs krav på cirkularitet, återbruk och avfallshantering. Vidare framgår

⁵⁵ Beslutad av bolagsstyrelse 2023-11-15

⁵⁶ Miljöprogram Gränby Simidrottsanläggning, 2023-11-03

planer för klimatoptimering och energianvändning. Det återfinns även ett avsnitt avseende social hållbarhet där vikten av social integration och inkludering i projektering poängteras.

7.2.3 Uppsalahem AB

*Affärsplan 2024–2026 för Uppsalahem AB*⁵⁷ fastställer hur bolaget ska bedriva sitt hållbarhetsarbete utifrån kommunfullmäktiges fyra fokusmål genom strategier och nedbrutna uppdrag och aktiviteter. Även indikatorer och riktningvärden för måluppfyllelse presenteras. Det görs ingen explicit koppling mellan bolagsmålen och de globala målen i affärsplanen.

Affärsplanen innehåller ett avsnitt för ekologisk hållbarhet och ett för social hållbarhet. Social hållbarhet framhävs även genom bolagets vision som betonar *Trygga, trivsamma och funktionella hem som ska tillgängliggöras för medborgare utifrån dess olika ekonomiska förutsättningar*.

I affärsplanen beskrivs ett antal aktiviteter kopplat till bolagets arbete med social hållbarhet. Till exempel ingår bolaget i olika samverkansforum med andra fastighetsägare och polismyndigheten. Bolaget genomför även trygghetsenkäter regelbundet. Aktiviteter i affärsplanen har ett tydligt fokus på jämställdhet, ojämlikhet, segregation och barns rättigheter. Exempelvis erbjuds arbets- och praktiktillfällen i den egna verksamheten i syfte att bidra till att ge personer meningsfull sysselsättning, förbättrade språkkunskaper och dokumenterade erfarenheter från genomförd praktik.

Vidare återfinns aktiviteter för att främja den ekologiska hållbarheten, såsom:

- Arbeta med att minska energianvändningen genom bland annat solcellsanläggningar.
- Arbeta med cirkulära flöden av resurser, såsom att renovera fönster i stället för att montera nya.
- Prioritera biologisk mångfald genom att ha med perspektivet i val av planering av träd och växter.

Vid intervju framförs ytterligare exempel på aktiviteter som genomförs och som har en koppling till hållbarhetsdimensionerna. Bland annat lyfts projektet *Bostad först*, vars syfte är att hjälpa människor ur långvarig hemlöshet, vilket har koppling till social hållbarhet och mål 1 och 2 i Agenda 2030. Bolaget har även upprättat en *Rutin för agerande vid oro om våld i hemmet av hyresgäster och barn*⁵⁸ för att motverka våld i hemmet, där personal vid bolaget genomför utbildningar i syfte att få kännedom om hur händelser kan uppmärksammas och hur incidenter kan hanteras på ett bra sätt.

Bolaget har utöver de aktiviteter som beskrivs i affärsplanen ett antal stödjande dokument som bolaget förhåller sig till och där aktiviteter specificeras. Några av dessa är

⁵⁷ Affärsplan 2024–2026 för Uppsalahem AB

⁵⁸ Godkänd 2024-04-03 av hållbarhetschef

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

- Riktlinje för miljö.⁵⁹
- Riktlinje för sponsring, med förtydligt fokus på social hållbarhet.⁶⁰
- Avfallsstrategi.⁶¹
- Förteckning över bindande miljökrav enligt lagstiftning, kontroll och efterlevnad av dessa.⁶²
- Energistrategi.⁶³
- Hantering av farligt avfall och uppkomna avvikelser.⁶⁴
- Jämställdhetskrav i upphandling.⁶⁵
- Beskrivning av hur bolagets kontor ska arbeta för att minimera miljöpåverkan inom ramen för den dagliga verksamheten, såsom riktlinjer för tjänsteresor.⁶⁶
- Miljökommunikation.⁶⁷

Bolagets internkontrollplan för 2024 innehåller även risker med koppling till hållbarhetskrav och huruvida dessa ställs i upphandlingar i enlighet med gällande rutiner samt att användningen av miljöfarliga ämnen hanteras felaktigt.

7.2.4 Uppsala Vatten och avfall AB

I *Affärsplan och budget 2024-2026*⁶⁸ återfinns bolagets vision vilken är ”Rent vatten och smarta kretslopp där hållbart liv i ett växande Uppsala”. I grunduppdraget ingår att bolaget ska driva den allmänna vatten- och avfallsanläggningen samt insamla, transportera, återvinna och bortskafta avfall och producera drivmedel.

Ett antal målområden presenteras i affärsplanen där respektive målområde kopplas an till specifika globala mål inom Agenda 2030, vilket redogörs för nedan.

Målområde	Utpekat Agenda 2030-mål som berörs
Hållbar VA- och avfallsförsörjning	9,12,13,14
Cirkulär resursanvändning	6, 9,11,12
Långsiktigt klimatarbete	7,12,13,15
Effektiv organisation	3, 5, 10, 16

⁵⁹ Godkänd 2023-08-14 av hållbarhetschef

⁶⁰ Uppsalahems sammanträdesprotokoll 2024-05-08, §9

⁶¹ Godkänd av ledningsgruppen 2018-04-10

⁶² Förteckning över bindande miljökrav, uppdaterad 2023-07-12. Godkänd 2023-11-24 av hållbarhetschef

⁶³ Godkänd 2023-03-15 av hållbarhetschef

⁶⁴ Godkänd 2023-10-02 av ekonomichef

⁶⁵ Godkänd 2023-05-22 av ekonomichef

⁶⁶ Godkänd 2023-03-15 av hållbarhetschef

⁶⁷ Godkänd 2023-03-15 av hållbarhetschef

⁶⁸ Beslutad av bolagsstyrelsen 2023-11-16

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

Utöver målområdena finns ett antal bolagsmål formulerade i förhållande till kommunfullmäktiges fokusråd. I ett separat dokument tillhörande affärsplanen återfinns en beskrivning av bolagsmålet med koppling till Agenda 2030 vilken redogörs för under avsnitt 7.2.4.1.

I intervju framförs att bolagets kärnverksamhet har koppling till de globala målen på många sätt, varför bolaget genomför flertalet aktiviteter på området. I affärsplanen återfinns exempelvis information om att bolaget signerat hållbarhetsåtaganden med fokus på miljö och klimat. Avsikten är dels att driva på det egna arbetet, dels att ge draghjälp åt andra aktörer i samhället. Länsstyrelsen i Uppsala kommun har även upprättat fyra åtaganden vilka är *Minskad klimatpåverkan, Ekosystem och biologisk mångfald, Vatten* samt *Hållbar samhällsutveckling*. Uppsalahem AB har signerat hållbarhetslöften för dessa åtaganden vilket innebär att bolaget åtar sig att genomföra och rapportera aktiviteter i linje med de nationella miljömålen. Exempel på aktiviteter är vattenhushållning, utsläpp och rening, information och miljöpedagogisk verksamhet, effektiv resurshantering och cirkularitet. Bolaget åtar sig genom dessa att minska sina totala klimatutsläpp, använda förnybara drivmedel i fordon och transporter, energieffektivisera, öka andelen solelektricitet med mera. Bolaget deltar även i andra initiativ inom vilka de får tillgång till kunskapsutbyte, nätverk och verktyg.

I ett separat dokument tillhörande affärsplanen återfinns tydlig koppling till respektive globalt mål i förhållande till bolagsmålen, vilket tydliggörs nedan.

Bolagsmål	Fokusråd och globalt mål
Bolaget ska ha en ekonomisk styrning och uppföljning som bidrar till god ekonomisk hushållning	Fokusråd 1, globalt mål 8 och 11
Kund- och intressentperspektivet ska genomsyra hela bolaget	Fokusråd 1, globalt mål 16
Bolaget ska vara en attraktiv arbetsgivare	Fokusråd 1, globalt mål 8
Bolaget ska ha en långsiktig och säker leverans av dricksvatten samt ett omhändertagande av dag- och spillvatten	Fokusråd 2, globalt mål 6, 11, och 12
Bolaget ska säkra kapacitet och kostnadseffektivitet i sina anläggningar för att möjliggöra en fortsatt utveckling i Uppsala	Fokusråd 2, globalt mål 6, 8 och 11
Bolaget ska skapa förutsättningar för ett långsiktigt cirkulärt Uppsala med förebyggande arbete i fokus	Fokusråd 2, globalt mål 15
Bolaget ska se avfall, dricksvatten, dagvatten och spillvatten som resurs	Fokusråd 2, globalt mål 6, 1, 12 och 15
Bolaget ska minska utsläpp av växthusgaser	Fokusråd 3, globalt mål 7 och 13

Bolagets anläggningar ska vara rustade för miljö- och klimatförändringen	Fokusmål 3, globalt mål 7,9,11,13, och 15
--	---

7.2.5 Bedömning

Vår bedömning är att Uppsala Stadshus AB, Uppsala kommun arenor och fastigheter AB samt Uppsalahem AB i allt väsentligt integrerat de globala målen och hållbarhetsdimensionerna i verksamhetsplaneringen och att Uppsala Vatten och Avfall AB har integrerat de globala målen och hållbarhetsdimensionerna i verksamhetsplaneringen fullt ut. Vi bedömer vidare att Uppsala Vatten och Avfall AB har upprättat hållbarhetsmål och verksamhetsaktiviteter med koppling till Agenda 2030. Vår bedömning är att Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB i allt väsentligt upprättat verksamhetsaktiviteter men att det finns utvecklingsbehov avseende kopplingen mellan bolagens mål och Agenda 2030.

Bedömningen grundar vi på att det i bolagsspecifika affärsplaner finns ett tydligt fokus på hållbarhetsfrågor, och flera av bolagen har även upprättat specifika med koppling till Agenda 2030 utifrån ägardirektiv och kommunens fokusmål. I ovan nämnda bolag, exklusive Uppsala Vatten och Avfall AB, finns dock potential att på tydligare sätt beskriva koppling mellan mål respektive aktiviteter och de globala målen i Agenda 2030. Bedömningen av Uppsala Vatten och Avfall AB:s integrering av de globala målen grundas på att det finns en tydlig beskrivning mellan fokusmål, bolagsmål och hur samtliga av dessa kopplar an till globala mål och till vilka. En analys av vilka mål som är relevanta för bolagsmålen ligger bakom denna koppling.

Vad gäller analyser som stöd för verksamhetsplaneringen för att identifiera områden som behöver arbetas med för att bidra till att uppfylla Agenda 2030 bedömer vi att Uppsala Vatten och Avfall AB genomfört en sådan analys men att motsvarande saknas för resterande bolag.

7.3 Uppföljning, utvärdering och kontroll av bolagens arbete med Agenda 2030

7.3.1 Bolagsövergripande uppföljning av ägardirektiv

I *Uppföljning av ägardirektiv och ägaridé i årsbokslutet 2023*⁶⁹ presenteras en sammanställning över bolagens rapportering av uppfyllelse av ägardirektiv och ägaridéer. För perioden har kommunfullmäktige lämnat sammanlagt 18 bolagsgemensamma ägardirektiv till bolagen i koncernen. Den sammanvägda bedömningen visar att bolagen till övervägande del uppfyllt de gemensamma ägardirektiven. Uppföljning av de bolagsspecifika ägardirektiven presenteras i respektive avsnitt nedan.

Vad gäller de program och handlingsplaner som är koncernövergripande och därmed omfattar kommunala bolag ska bolagsstyrelserna rapportera in underlag avseende

⁶⁹ Uppföljning av ägardirektiv och ägaridé i årsbokslut 2023, 2024-02-26

aktuellt program till programansvarig i enlighet gällande rutiner. Gemensamt för de kommunala bolag som ingår i denna granskning är att det inte är tydligt hur uppföljning av programmen genomförts i relation till årsredovisning och uppfyllnad av ägardirektiv.

7.3.2 Styrelsespecifik uppföljning

7.3.2.1 Uppsala stadshus AB

Uppföljning sker inom ramen för ordinarie styrning genom mål- och budgetprocess, vilket inkluderar uppföljning i årsredovisning, programuppföljning och uppföljning av intern kontroll. I årsredovisningen för moderbolaget 2023 framgår ingen uppföljning av bolagets aktiviteter och ställningstaganden i förhållande till fokusmålen, men det återfinns i en bilaga till ärende för årsbokslutet. Uppföljningen ligger sedan till grund för kommunstyrelsens uppföljning. Intervjuade beskriver att frågan om hur bolaget tagit sig an fokusmålen och Agenda 2030 inkluderats i ägardialoger.⁷⁰ I intervju uppges även att det pågår arbete med de aktiviteter som finns i affärsplanen, exempelvis ett omfattande kommunkoncernövergripande arbete avseende CSRD för att bolagskoncernen och Uppsala Stadshus AB ska kunna följa de nya lagkraven från och med 1 januari 2025. Uppföljning av affärsplanen genomförs två gånger per år till bolagsstyrelsen.

7.3.2.2 Uppsala kommun arenor och fastigheter AB

Bolagets hållbarhetsarbete följs upp inom ramen för ordinarie styrning genom mål- och budget, det vill säga genom årsredovisning, programuppföljning och uppföljning av intern kontroll. Rapportering av bolagets internt framtagna hållbarhetsindex och trygghetsindex sker årligen i samband med årsrapportering enligt intervjuade. Utifrån den protokollsgranskning som genomförts går det att uttyda att bolagsstyrelsen tagit del av tagit del av sammanställningen av hållbarhetsindex/trygghetsindex.⁷¹ Bolaget rapporterar även på de av kommunfullmäktige beslutade indikatorerna som är relevanta för verksamheten, vilka flera har koppling till Agenda 2030.

Enligt uppgift bildades bolaget hösten 2021 genom en fusion av flera småbolag och förvaltningsenheter, som inte uppfyllde kraven för att upprätta en särskild hållbarhetsrapport enligt årsredovisningslagen. Lagen föreskriver att första året en sådan rapport ska lämnas är tillsammans med årsredovisning för bolagets tredje redovisningsår. Med anledning av detta har inte bolaget upprättat en formell heltäckande hållbarhetsredovisning men en sådan kommer att upprättas under början av 2025 för räkenskapsåret 2024.

Enligt uppgift är bolaget, likt övriga kommunala bolag, medlem i Uppsala klimatprotokoll som initierats av Uppsala kommun för att stimulera samverkan med näringslivet i kommunen avseende klimatfrågorna. Inom ramen för detta sker en rapportering på aggregerad nivå avseende medlemmarnas klimatpåverkan.

⁷⁰ Beslutad av Uppsala stadshus AB 2024-03-19, § 10

⁷¹ Sammanträde 2023-06-20, Uppsala arenor och fastigheter, § 7

7.3.2.3 Uppsalahem AB

Intervjuade framför att rapportering från hållbarhetsavdelningen sker löpande till bolagsstyrelsen. Dessa rapporteringstillfällen beskrivs vara av informerande karaktär, snarare än att bolagsstyrelsen utövar styrning i samband med detta. Intervjuade beskriver vidare att uppföljning i förhållande till bolagsmålen sker genom ett digitalt verksamhetssystem, där det finns möjlighet att utpeka vilka mål i Agenda 2030 som berörs. I samband med detta framförs att det inom bolaget sker en diskussion kring huruvida detta ska införas som en del av den systematiska uppföljningen, men att det för granskningstillfället inte används systematiskt.

I *Års- och hållbarhetsredovisning Uppsalahem AB* beskrivs att hållbarhetsredovisningen bland annat är baserad på de globala målen och Agenda 2030. I avsnittet avseende ekologisk hållbarhet lyfts att miljöarbetet utgår från miljöriktlinjen som i sin tur baseras på Uppsala kommuns policy för hållbar utveckling. Vidare framgår att bolaget har fokus på områdena energi, transporter, kemikaliehantering, cirkularitet samt ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Avseende social hållbarhet utgår arbetet från riktlinjen för social hållbarhet som tydliggör hur bolaget arbetar med socialt ansvarstagande.

Bolaget har även ett dokument innehållande agenda och beskrivning av bolagets strategiska ledningsgrupps årliga utvärderingsmöten. Vid dessa utvärderas resultat utifrån revisioner, måluppfyllelse, lagförändringar, resursfrågor med fokus på miljöaspekter. Vid mötet beslutas om nya mål, behov av åtgärder, behov av ändringar i systemet eller miljöriktlinjen samt diskussion om systemets effektivitet.

7.3.2.4 Uppsala vatten och avfall AB

Uppföljning av bolagets hållbarhetsarbete sker i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning. Uppföljning av indikatorer och arbetet utifrån mål följs således upp tertialvis och rapporteras till styrelse och moderbolag. I *Års- och hållbarhetsredovisning, Uppsala Vatten och Avfall AB 2023*⁷² framgår att bolaget bidrar till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen genom att dessa integreras i affärsplanen och avdelningarnas verksamhetsplaner. Därtill återfinns uppföljning av hur bolaget arbetat för att minska klimatpåverkan och social hållbarhet.

7.3.3 Bedömning

Granskningen visar att uppföljning av granskade bolags arbete med Agenda 2030 framför allt genomförs genom uppföljning av fullmäktiges fokusmål vid ordinarie uppföljningspunkter samt i uppföljning av ägardirektiv. Det konstateras av granskningen att Uppsalahem AB och Uppsala Vatten och Avfall AB även har en omfattande hållbarhetsredovisning utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna som komplement. Motsvarande saknas för Uppsala kommun arenor och Fastigheter AB, framför allt på grund av att bolaget ännu inte omfattats av kraven för hållbarhetsredovisning.

⁷² Framgår ej när bolagsstyrelsen antagit årsredovisningen av mottagen dokumentation

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

I linje med nya direktiv för hållbarhetsrapportering, CSRD, kommer bolagskoncernen även stå inför nya utmaningar avseende uppföljning och rapportering. Det är av vikt att i tidigt stadi fastställa hur dotterbolagen ska redovisa sin verksamhet i enlighet med direktivet och av att tydliggöra roller och ansvar inom detta område. Vi ser därmed positivt på att det pågår ett omfattande arbete med detta i bolagskoncernen.

Av granskningen konstateras att det inte är fullt ut tydligt huruvida uppföljning av gällande program och handlingsplaner sker. Vi anser att det är fördelaktigt om detta tydliggörs.

Mot bakgrund av ovanstående konstateranden gör vi bedömningen **att samtliga av de granskade bolagen i allt väsentligt har en systematisk uppföljning, utvärdering och kontroll av arbetet med Agenda 2030.**

8 Samlad bedömning och rekommendationer – granskade kommunala bolag

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en samordnad granskning av kommunkoncernens styrning, ledning och uppföljning i relation till Agenda 2030.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, granskade nämnder samt bolagsstyrelser har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning.

I detta kapitel presenteras samlad bedömning och rekommendationer för granskade bolag.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att Uppsala Vatten och Avfall AB har säkerställt att det finns ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning, ledning och uppföljning medan resterande granskade bolag i allt väsentligt säkerställt motsvarande.

Utifrån våra bedömningar rekommenderar vi Uppsala Stadshus AB att:

- Fortsätta arbetet med att utveckla en systematisk uppföljning av bolagskoncernens arbete avseende Agenda 2030 i enlighet med CSRD.

Därtill rekommenderar vi Uppsala Stadshus AB, Uppsalahem AB och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB att:

- Tydliggöra koppling till mål- och delmål i Agenda 2030 med bolagsmålen som framgår av affärsplan.
- Säkerställa att väsentlighetsanalyser genomförs för att identifiera vilka mål och delmål i Agenda 2030 som är av relevans för det egna bolaget.

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

Datum som ovan

KPMG AB

Hannah Klarkner

Verksamhetsrevisor

Isabel Vingren

Verksamhetsrevisor

Mikael Lind

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Kvalitetssäkrare, kundansvarig

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

9 Bilagor

9.1 Bilaga A – Dokumentförteckning

Dokument
Mål- och budget 2024 med plan för 2025- 2026 (inklusive ägardirektiv för kommunala bolag)
Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun
Policy för hållbar utveckling
Kvalitetspolicy
Miljö- och klimatprogram och handlingsplan för miljö- och klimatprogram 2022-2025
Policy för upphandling och inköp och riktlinjer för upphandling och inköp
Rutin för att integrera program i verksamhetsplanering
Rutin för att följa upp program och handlingsplaner
Avfallsplan – program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall och handlingsplan för avfallsplan
Bostad för alla - program för bostadsförsörjningen och handlingsplan för bostadsförsörjningen 2021-2024
Elitidrottsprogram och handlingsplan för program för elitidrott
Energiprogram 2050
Handlingsplan för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism i Uppsala kommun
Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021–2030
Handlingsplan för trafikbuller 2021–2023
Handlingsplan för VA-utbyggnad 2020–2030
Lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun 2018–2023
Handlingsplan för överenskommelsen mellan kommun och föreningsliv
Handlingsplan för ökad trygghet i Gränby och Kvarngärdet 2020–2023
Idrotts- och fritidspolitiskt program

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

Kulturpolitiskt program och handlingsplan till kulturpolitiskt program
Landsbygdsprogram 2017–2023 och handlingsplan för landsbygdsprogram 2022-2023
Medborgarlöfte Uppsala resecentrum 2020–2023
Miljö- och klimatprogram och handlingsplan för miljö- och klimatprogram 2022-2025
Näringslivsprogram och handlingsplan näringslivsprogram 2021-2023
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
Handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027
Program för mobilitet och trafik och handlingsplan för mobilitet och trafik
Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete
Program för äldrevänlig kommun och handlingsplan för äldrevänlig kommun
Program mot kvinnofridskränkningar och våld i nära relationer
Samverkansöverenskommelse med polisen 2020–2023
Handlingsplan mot välfärdsbrott
Åtgärdsprogram för kvävedioxid
Uppsala kommuns handlingsplan för luftkvalitet för perioden 2022–2027

9.2 Bilaga B – Respondentförteckning

Intervjuade funktioner inom kommunkoncernen
Kommunstyrelsens presidium
Stadsdirektör Biträdande stadsdirektör Kvalitetschef Hållbarhetschef
Förvaltningsdirektör, arbetsmarknadsförvaltningen
Stadsbyggnadsdirektör

Uppsala kommunkoncern

Granskning av ändamålsenliga och effektiva processer för att integrera Agenda 2030 i ordinarie

2024-09-20

<p>Biträdande stadsbyggnadsdirektör</p> <p>Förändringsledare social hållbarhet, stadsbyggnadsförvaltningen</p> <p>Förändringsledare ekologisk hållbarhet, stadsbyggnadsförvaltningen</p>
<p>Förvaltningsdirektör, idrotts- och fritidsförvaltningen</p> <p>Biträdande förvaltningsdirektör, idrotts- och fritidsförvaltningen</p>
<p>Förvaltningsdirektör, miljöförvaltningen</p> <p>Verksamhetsutvecklare, miljöförvaltningen</p>
<p>Förvaltningsdirektör, vård- och omsorgsförvaltningen</p>
<p>Brandchef</p>
<p>Förvaltningsdirektör, socialförvaltningen</p>
<p>Förvaltningsdirektör, utbildningsförvaltningen</p> <p>Biträdande förvaltningsdirektör, utbildningsförvaltningen</p>
<p>VD, Uppsala Stadshus AB</p> <p>Vice VD, Uppsala Stadshus AB</p>
<p>Vice VD, Uppsala kommuns arenor och fastigheter AB</p> <p>Kvalitets controller, Uppsala kommuns arenor och fastigheter AB</p>
<p>VD, Uppsala vatten och avfall AB</p> <p>Avdelningschef samhällsutveckling, Uppsala vatten och avfall AB</p>
<p>VD, Uppsalahem AB</p> <p>Hållbarhetschef, Uppsalahem AB</p>

9.3 Bilaga C – Globala målen

Bild 1: Hämtad 2024-02-28, Globala målen hemsida, [Logotyper - Globala målen \(globalamalen.se\)](https://globalamalen.se)